

KIS KRISZTIÁN BÁLINT

KÁRPÁTALJA NYOMDÁSZATA, KÖNYVKERESKEDŐI ÉS SAJTÓTÖRTÉNETE A KEZDETEKTŐL 1918-IG

I. BEVEZETÉS

A következő tanulmány Kárpátalja több mint egy évszázadnyi kultúrtörténetének sajátos és igen fontos szeletéről szól – a kezdetektől a dualista államalakulat széteséséig igyekszik vázlatos képet adni – az itt működő nyomdáról, kiadókról, könyvkereskedőkről, valamint az itt megjelent kiadványokról, újságokról, folyóiratokról és helyi lapokról. A könyvkereskedők közül elsősorban azokat a „hivatalos” árusokat mutatjuk be, akik tagjai voltak a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének (székhelye *Budapest* – Bp.). Ez a szakmai érdekvédelmi szervezet 1795-re vezeti vissza gyökereit, s korszakunkban, 1878-tól (egészen 1919-ig) Magyar Könyvkereskedők Egylete néven működött. A szervezet szolgálatába saját közlönyt állított, *Corvina* címmel. (A folyóirat havonta három alkalommal jelent meg; melléklapja, a *Magyar Könyvészet* havonta egyszer látott napvilágot.)

Az 1867. évi osztrák-magyar kiegyezés után a magyar ipar ágazatai közül soha nem látott mértékben fejlődött a nyomdászat is. Nemcsak a nagyüzemi nyomdászat alakult ki és a példányszámok emelkedtek meg jelentős mértékben – kiadványonként átlagosan mintegy kétezer példányra –, hanem létrejöttek az első nyomdaipari és kiadói részvénytársaságok (rt.) is. Aztán, 1872-ben a nyomdászat szabad iparrá vált, ennek révén a magyarországi nyomdák száma ugrásszerűen megnőtt. 1866-ban országsszerte mindössze 106 nyomda működött (Pest-Budán 17 és 64 vidéki településen 89), aztán a kiegyezést követő gyors fejlődés eredményeként ez a szám 1900-ra 680-ra emelkedett (Bp.-en 149, vidéken 531 nyomda működött), végül az I. világháború¹ küszöbén, 1914-ben már 1261 volt a magyarországi nyomdák száma (Bp.-en

287, vidéken 974). A kiadványok (köztük a könyvek) száma ugyancsak soha nem látott mértékben emelkedett: 1878-ban összesen 278 kiadvány (ebből 272 könyv) jelent meg, 1880-ban már 1056 (976 könyv), 1890-ben 1474 (1420 könyv), 1900-ban 1934 (1718 könyv), 1910-ben 2547 (2059 könyv), a háború előtti utolsó békeévben, 1913-ban 2146 (2111 könyv), és végül, az I. világháború utolsó évében, vizsgált időszakunk végén, 1918-ban 1653 kiadvány (ebből 1623 könyv). Ezzel együtt egyre népesebb lett az olvasóközönség tábora is. Közben, 1884-ben került sor első ízben a szerzői jogok törvénybe iktatására Magyarország területén.

A föllendülő nyomdaiparból és az egyre szélesedő olvasókultúrából természetesen a kárpátjai iparosok, könyvkereskedők, laptulajdonosok és újságírók is tevékenyen kivették a részüket.

A tájegység első nyomdahelyével Máramarossziget büszkélkedhet, az itteni officina alapítási éve: 1803. Az összes többi első helyi nyomdát a XIX. század későbbi évtizedei folyamán, illetve három településen csak a következő évszázad elején hozták létre.

A nyomdahelyek és azon belül a nyomdák számbavételénél teljességre törekedtünk, de tisztában vagyunk azzal, hogy tanulmányunk nem lehet hibátlan és hiánytalan. Nem vetettünk számot a vándor könyvárusokkal sem, akiknek a vállát nemcsak a kiadványok képletes és fizikai súlya, illetve eladhatóságuk bizonytalansága nyomta, hanem a hosszú kereskedelmi utak nehézségei is...

Valamennyi nyomdahelyet és nyomdát föltüntetünk a kezdetektől a vizsgált korszak végéig, amelyre ráleltünk. Alapelvünk a következő: a nyomdásztelepülések az első műhelyalapítás időrendjét követik (zárójelbe kerültek a háború előtti utolsó békeév, az 1913. évi közigazgatási helyzet és állapot adatai; a nyomdahelyek javarésze *rendezett tanácsú város* – rtv. – volt, viszont ahol a települési státuszt nem tüntettük föl, az a település községnek minősült, végül, de nem utolsósorban a *lakosságszám* – I. – egészíti ki az adatsort). Ha a nyomda a vizsgált időszak után is működött, illetve a sajtótermék később is megjelent, az utolsó évet, illetve évfolyamot zárójelbe tettük. Ezzel remélhetőleg azt a célt is sikerült elérnünk, hogy kapunk rálátást arra vonatkozóan, mely nyomdák „élték túl” az I. világháborút. Mindezek mellett igyekeztük számba venni a vizsgált korszakban megjelent valamennyi döntően magyar nyelvű művet, különös tekintettel jó néhány érdekes és értékes könyvre, helytörténeti-helyismereti, illetve egyéb kiadványra.² Külön nem jeleztük, ha az adott településen nem talál-

tunk nyomdát, nyomdászt, kiadót,³ könyvkereskedőt, kiadványt vagy helyi sajtóterméket. Ugyancsak nem alakítottunk külön csoportot a kiadókából. Ezek ugyanis részben a nyomdatulajdonosok, a közigazgatási szervek, a különféle (egyházi és világi) intézmények, szervezetek, a könyv-, folyóirat-, illetve lapszerkesztők, sőt nem ritkán maguk a szerzők voltak. Ezeket nyilvánvalóan a kiadványoknál pontosan megjelöltük.

A tanulmány számszerűsített összefoglalással, valamint fölhasznált irodalomjegyzékkel zárul.

II. NYOMDÁK, KIADÓK, KÖNYVKERESKEDŐK ÉS SAJTÓTERMÉKEK KÁRPÁTALJÁN

Máramarossziget (máshol: Máramaros-Sziget, Mármarossziget – Máramaros vm. székhelye, rtv., 21370 l.)

(Máramarosi) Gottlieb (máshol: Gotlfb) Antal fióknyomdája 1803–1813 máramarosszigeti nyomda 1820–1827?

Státus Nyomda, időközben: K[aiser]. [und] K[önig]. Aerarial Druckerei, Kincstári Nyomda, Cs[ászári]. [és] K[irályi]. Államnyomda, 1845-től Kádár József nyomdája, 1829–1867

Máramarosi Román Népmvelési Egyesület Nyomdája 1860–(1941)

Kaufmann Ábrahám (és Fiai) nyomda 1863–(1941)

Hollósy (István) és Davidovits B. (máshol: Davidovich vagy Davidovics Adolf) nyomda 1865–1882

Kaminszky József nyomdája, majd Kaminszky és Kaufmann nyomda 1866–1878

Sichermann D. nyomdája és könyvkereskedése, időközben: Sichermann Mór nyomdája, később: Máramarosi Részvénynyomda, Máramarosi Könyvnyomda és Kiadói (máshol: Irodalmi) Rt. 1869–1910

Berger Miksa (1895-ben Deutsch és Berger) nyomdája és könyvkereskedése 1876–1912, időközben: Mayer és Berger nyomda 1898–1903, utóda: Fekete Gyula nyomdája 1912–1915

Günther Ábrahám nyomdája 1878

Wider Mendel nyomdája, időközben: Wider Mendel Fia nyomda, Wider és Rosenthal nyomda 1902, Rosenthal Rachmil nyomdája, 1886–1912, utóda: Központi Nyomda 1910–1912

Blumenfeld és Dávid nyomda 1893–1904, utóda: Wizner (máshol: Wisner) és Dávid nyomda 1904–1913

Rosenthal Mór(ic) nyomdája, időközben 1914-ig: Szabadsajtó Könyvnyomda, 1893–(1942)

Jókai Nyomda 1907–1909

Máramarosi Független Újság nyomdája 1908–1913

Benkő Miklós nyomdája 1909–1913

Gutenberg Könyvnyomda 1910–(1944)

Katricics József nyomdája 1910–1913

Máramaros Könyvnyomda 1912–1913?

Hetedik Hadsereg Nyomdája 1914

Máramarossziget fő jellemzőjévé a XIX. század elejére az vált, hogy négy népcsoportot és kultúrát foglalt magában – a magyart, a rutént (ruszint vagy kisoroszt), a románt és a zsidót. Ez a sokszínűség tükröződik a helyi nyomdák és kiadványaik lajstromán is.

A város s egyúttal Kárpátalja első officináját *Gottlieb Antal fióknyomda*-ként hozta létre 1803-ban. Egyébként Gottlieb korábban Patzkó Ferenc pesti officinájában volt művezető, majd 1793-ban megvásárolta és felvirágoztatta Ambró Ferenc váci műhelyét. Ezt követően alapított rövidéletű fióknyomdát Sziget mellett Nagyváradon is. Szigeti műhelyéből két latin nyelvű, kis terjedelmű nyomtatványt ismerünk – az egyik helyi családdal kapcsolatos alkalmi kiadvány, a másik a helyi piarista gimnázium értesítője.⁴ Adataink szerint ezek az első – idegen nyelvű – kárpátaljai nyomtatványok.

Szinnyei adatai alapján feltételezhetünk egy később működő szigeti nyomdát, melyből két kiadvány ismert – mindkettő alkalmi mű.⁵ Feltételezéseink szerint ezek az első magyar nyelvű kárpátaljai nyomtatványok.

A *Státus nyomda* mint „kincstári nyomda” létesült 1829 körül, hangzatos neve ellenére azonban szerény felszerelése volt. Ez az officina a helyi sóhivatal nyomtatványait állította elő. Első vezetője egészen 1845-ig Zahoray Alajos volt, majd Kádár József állt a nyomda élén.

A *Kaufmann-féle nyomda* kiadványai közül fél tucatot ismerünk. Ezek fele irodalmi mű,⁶ egy-egy pedig oktatási,⁷ egyházi,⁸ valamint politikai kötet.⁹

A fantázianevű *Szabadsajtó Könyvnyomda* élén egy időben Viski Balás Lajos állt.

Sichermann Mór nyomdájából két irodalmi művet találtunk.¹⁰ Az utód nyomtatóüzemből, a Máramarosi Részvénynyomdából ugyancsak egy kiadvány, egy választási röpirat ismert.¹¹

A *Berger-féle nyomda* 13 kiadványára leltünk. Ezek közül kettő-kettő helytörténeti,¹² irodalmi,¹³ illetve jogi mű,¹⁴ aztán egy-egy kötettel képvi-

selteti magát a visszaemlékezés,¹⁵ az irodalomtörténet,¹⁶ az életrajz,¹⁷ az oktatás,¹⁸ a biológia,¹⁹ a gazdasági számítás²⁰ és külön érdekességként az alkalmi mű.²¹

A *Wizner és Dávid nyomda* fél tucat nyomtatványát sikerült azonosítani. Ezek közül három alkalmi,²² kettő oktatási²³ és egy jogi mű.²⁴

A *Máramarosi Független Újság nyomdájának* élén egy időben Dezső Menyhért állt. Ebben a nyomtatóüzemben legalább hét egyéb kiadvány is megjelent – öt irodalmi,²⁵ egy helytörténeti²⁶ és egy alkalmi mű.²⁷

A *Máramaros Könyvnyomdából* két kiadványt ismerünk – egy oktatási²⁸ és egy politikai művet.²⁹

Az ismeretlen nyomdanévvel megjelent kiadványok száma 38. Ezek között kerekén tíz irodalmi,³⁰ nyolc alkalmi,³¹ hatféle oktatási,³² három vallási-egyházi,³³ két filozófiai művet,³⁴ valamint ugyancsak két mérnöki értekezést találtunk.³⁵ Iskolai értesítőből is kétféle lettünk – az egyik a helyi református líceum (főgimnázium, jogakadémia), a másik a római katolikus gimnázium tanévenként megjelenő kiadványa. További egy-egy kiadvánnyal képviseltetik magukat a következő témakörök: helytörténet,³⁶ irodalomtörténet,³⁷ jog,³⁸ gazdálkodás³⁹ és érdekes kategóriaként állati (társas) viselkedés.⁴⁰

A vizsgált időszakban magyar nyelven megjelent helyi sajtótermékek száma nem kevesebb mint kéttucat. A vegyes tartalmú, általában hetente megjelenő lapok száma 16 – köztük van a vármegye hivatalos periodikája is.⁴¹ A szakmai folyóiratok száma hét – két-kétféle oktatási-nevelési,⁴² illetve színházi periodika van köztük,⁴³ ezenkívül egy-egy ifjúsági,⁴⁴ vallási,⁴⁵ illetve gazdasági lap.⁴⁶ A korszakban megjelenő helyi napilapból egyet találtunk.⁴⁷

A német nyelvű sajtótermékek száma három (az egyik melléklappal jelent meg), a rutén nyelvűeké egy, a románoké szintén egy.

A városnak 1868-ban már két könyvkereskedése is volt. Aztán Weinberger H. vállalkozását 1876. máj. 6-a után Davidovich Adolf vezette, 1879 és 1885 között Smilovics Lipót, 1885. aug. 2-tól 1893-ig Berger Miksa, 1893. ápr. 1-től Mayer Mór és Berger Miksa, majd 1901. ápr. 1-től ismét kizárólag Berger Miksa, majd 1902. aug. 19-től annak utóda, Berger Miksáné. A cég a 945/94. sz. alatt lett bejegyezve az egylet nagykönyvébe, majd Berger Miksáné neve alatt újra be lett jegyezve 486 sz. mellett. A cég kölcsönkönyvtárat is üzemeltetett és 1913-ban a bp.-i Ráth Mór bizományosa⁴⁸ is volt.

A Wizner és Dávid-féle könyvkereskedést Wizner Manó alapította 1898. júl. 1-jén, és a céget az egyleti jegyzékben a 399. sz. alatt iktatták. 1913-ban Schenk Ferenc bp.-i könyvkereskedő bizományosa volt.

Benkő Miklós 1908. máj. 15-én alapított könyvkereskedő cégét a 602. sz. alatt jegyezték be az egyesület jegyzékébe. 1913-ban a bp.-i Rényi Károly bizományos volt.

1913-ban a városnak négy könyvkereskedője volt. Az egyesületi tagsággal rendelkező Berger Miksa, a Wizner és Dávid cég, valamint Benkő Miklós ezenkívül zeneműveket és papírárut is kínált. A negyedik könyvkereskedő cég az egyesületen kívül működő Máramarosi Nyomda és Könyvkiadó Rt. volt.

Ungvár (járasszékhely⁴⁹ Ung vm.-ben, rtv., 16919 l.)

Ellinger János fióknymdája 1846–1850, majd Jäger Bertalan, 1861-ben Jäger Károly nyomdája, 1846–1906

Ungmegyei Könyvnyomda Rt. 1867–(1944)

Róth M., Róth V., Róth H. nyomdája 1871?–1911?

Gellis Mózes (1895-ben Gellisz Miksa) nyomdája 1872–(1944)

Pollacsek (máshol: Pollácek) Miklós és Társa nyomda 1876–1890

Özvegyi József nyomdája 1878

Fésűs József nyomdája 1879–1890

Kelet Könyvnyomda 1888–1890

Lévai Mór nyomdája 1893–1904, utóda: Völgyi József nyomdája 1904–1913?

Székely és Illés nyomda 1895–1913

Szent Bazil Rend Könyvnyomdája 1899–(1944)

Unió (máshol: Unio) Könyvnyomda, Kaminczky Géza nyomdája, Plenykó János nyomdája 1902–(1944)

Schillinger Testvérek nyomdája 1905–1907

Földesi Gyula nyomdája 1907–(1944)

Lám Elemér nyomdája 1908–(1944)

Joffe Salamon nyomdája 1908–1909

Papírárugyár Nyomdája 1909

Közművelődési Nyomda 1911?

Kreisler Nyomda 1911?

A fenti adatsor tanúsága szerint, noha már a XVIII. század közepén felmerült egy helyi nyomda alapításának terve, erre csak majd egy évszázaddal később került sor. Schönborn Emil cirill – szláv és román – betűkkel felszerelni kívánt officinára 1765-ben benyújtott szabadalmi kérelmét ugyanis elutasították. Ebben nagy valószínűséggel Eszterházy Károly egri püspöknek volt döntő szerepe, aki amiatt hiúsíthatta meg a terveket, mert a cirill betűkkel dolgozó nyomdák tevékenységét korlátozni akarta, nehogy ezek a nehézkesebben ellenőrizhető – ortodox – nyomtatványok kerüljenek túlsúlyba az adott területen.

A következő évszázadban nem vallási-felekezeti indíttatású, hanem kifejezetten világi nyomdaként a kassai Ellinger János hozott létre elsőként sikeresen fióknyomdát Ungváron. Ez lett később a Jäger-féle nyomda alapja, mely aztán az 1860-as években volt a legtevékenyebb.

Ellinger fióknyomdájának egyetlen könyv alakú kiadványát ismerjük, melynek témája a folyószabályozás.⁵⁰ Utódának, a *Jäger-féle nyomdának* kereken tíz kiadványára leltünk. Ezen belül a legnépesebb számú – öt kötettel – az irodalmi művek tábora.⁵¹ Ezt követi két történeti munka.⁵² Ezenkívül egy-egy helytörténeti,⁵³ demográfiai⁵⁴ és egyházi naptárreformmal kapcsolatos kiadványt találtunk még.⁵⁵

Az *Ungmegyei Nyomda Rt.* élén a világháború előtt Kreisler Marcal állt. Kiadványai közül három irodalmi művet ismerünk.⁵⁶

Róth-féle kiadványból hármat ismerünk. Az egyik idegennyelvtani,⁵⁷ a másik egyházi,⁵⁸ a harmadik pedig oktatási mű.⁵⁹

A *Gellis nyomda* egy tankönyvét találtuk meg.⁶⁰

A *Pollacsek nyomda* két kötetten képviselteti magát, egy postai szakmai munkával⁶¹ és egy „haza bölcsére” emlékező művel.⁶²

A *Kelet Könyvnyomdából* mindössze két irodalmi kiadványra leltünk.⁶³

Lévai Mór nyomdájából 13 könyv alakú művet ismerünk. Ezek közül három-három a vallási,⁶⁴ illetve a szakácskönyv-ételkészítéssel kapcsolatos kiadványok száma,⁶⁵ kettő az irodalmi alkotásoké.⁶⁶ Ezek mellett egy-egy kötetten képviselteti magát az oktatás,⁶⁷ a közigazgatás,⁶⁸ a postai szakma,⁶⁹ az alkalmi kiadvány⁷⁰ és a nemzetiségi kérdés.⁷¹

A *Székely és Illés nyomda* 28 nagyobb terjedelmű nyomtatványát találtuk meg. Legnagyobb számban irodalmi,⁷² valamint gazdasággal-gazdálkodással kapcsolatos munkát találtunk⁷³ – ezek száma mindkét témakörben fél tucat. Közigazgatási⁷⁴ és alkalmi műből hármat-hármat találtunk,⁷⁵ helytörténetiből kettőt.⁷⁶ Ezenkívül egy-egy kötetten képviseltetik magukat a következő témakörök: történelem,⁷⁷ polgármesteri jelentés,⁷⁸ irodalomtörténet,⁷⁹ pénzügy,⁸⁰ filozófia,⁸¹ vallás,⁸² szakácskönyv⁸³ és érdekes kategóriaként az illemtan.⁸⁴

A *Szent Bazil Rend Könyvnyomdájának* három kiadványát leltük meg.⁸⁵

Az *Unió Könyvnyomda* 26 könyv alakú kiadványát ismerjük. Ezek legnépesebb tábora – tucatnyi kötetten – vallási-egyházi tárgyú.⁸⁶ Oktatási kiadványból ötöt,⁸⁷ irodalmi⁸⁸ és alkalmi műből kettőt-kettőt találtunk.⁸⁹ További egy-egy kiadvánnyal képviselteti magát a helytörténet,⁹⁰ a földrajz,⁹¹ a zene,⁹² a nemzetiségi kérdés⁹³ és egyedülálló kategóriaként a létezésfilozófia.⁹⁴

Földesi Gyula nyomdájából 17 kiadványt ismerünk. Ezek között a legtöbb – fél tucat – irodalmi mű.⁹⁵ Négy kiadványt találtunk az egyház-val-lás,⁹⁶ hármát a közigazgatás témakörben.⁹⁷ Egy-egy munkával képviselteti magát, az alkalmi kiadvány,⁹⁸ a könyvtár,⁹⁹ a faipari árjegyzék¹⁰⁰ és a helyi egyesületi zárszámadás.¹⁰¹

A Közművelődési Nyomda egy alkalmi kötetét találtuk meg.¹⁰²

A Kreisler Nyomda két irodalmi kiadványát ismerjük.¹⁰³

Az ismeretlen nyomdanévvel megjelent kiadványfélék száma nem kevesebb mint 81. Ezen belül egyházzal-vallással kapcsolatos kiadványból 14-félét találtunk,¹⁰⁴ emellett 13 alkalmi, illetve emlékkötetet,¹⁰⁵ 11-féle irodalmi művet,¹⁰⁶ ötféle tankönyvet¹⁰⁷ és egészségügyi művet,¹⁰⁸ három-háromféle naptárat,¹⁰⁹ oktatás-nevelési,¹¹⁰ gazdasági-gazdálkodási,¹¹¹ közigazgatási művet,¹¹² illetve szótárat-nyelvkönyvet sikerült megtalálni.¹¹³ Aztán két-kétféle helytörténeti,¹¹⁴ utazással-földrajzzal foglalkozó,¹¹⁵ társadalompolitikai,¹¹⁶ valamint pénz- és adóügyi,¹¹⁷ illetve könyvtár-könyvészeti munkára leltünk.¹¹⁸ Végül, de nem utolsósorban egy-egy kiadványfélével képviseltetik magukat a következő témakörök: életrajz,¹¹⁹ magyar nyelvtan,¹²⁰ irodalomtörténet,¹²¹ kereskedelem,¹²² takarékpénztár,¹²³ „veteránügy”,¹²⁴ helyi (fő)gimnáziumi tanévenkénti értesítő, valamint érdekes kategóriaként háztartási ismeret.¹²⁵

Szerzői kiadású műből fél tucatnyi vegyes tartalmú kiadványra leltünk.¹²⁶

Mindezekon felül négyféle idegen nyelvű művet tártunk fel. Ezekből három német nyelvű kiadvány, melyek közül kettő zsidó vallással kapcsolatos.¹²⁷ Latin nyelvű egyházi műből is találtunk egyet.¹²⁸

A vizsgált időszakban magyar nyelven megjelent helyi sajtótermékek száma nem kevesebb mint 31 és ezt a számot megtoldhatjuk még egy mellékklappal is.¹²⁹ Általános, illetve vegyes tartalmú periodikából pontosan egy tucatnyit találtunk – javarészt hetilapok és köztük van a vármegye hivatalos lapja is.¹³⁰ Szakmai lapból nyolc adataira leltünk. Ezek közül három oktatási,¹³¹ kettő katonai,¹³² egy-egy pedig (hely)történeti,¹³³ szervezeti,¹³⁴ illetve gazdasági-gazdálkodási szaklap.¹³⁵ A vallási periodikák száma három.¹³⁶ Szórakoztató lapból nem kevesebb mint hetet is találtunk. Ezek között három-három humorisztikus,¹³⁷ illetve színházi lap és egy mozival kapcsolatos periodika van.¹³⁸

A vizsgált időszakban a rutén nyelvű kiadványok között 31-féle könyv alakú kiadványt és hétféle sajtóterméket számoltunk össze.

Az első ismert helyi könyvkereskedést Heilprin J. 1848-ban alapította, 1868-tól Róth V., 1881. dec. 15-től Lévai Mór, majd 1904. júl. 1-től annak utóda, Völgyi József működtette. Utóbbi cégét 524. sz. alatt jegyezték be.

1913-ban Rényi bizományosa volt. Azt is tudjuk, hogy Völgyi volt a megrendelője az 1910-es években a népiskolai értesítőkönyvnek.¹³⁹

Roth Hermann könyvkereskedő cége 1876. szept. 22-én jött létre, egyleti tagsága a 447. sz. alatt található. 1913-ban Schenk bizományosa volt.

A Székely és Illés könyvkereskedő részleg tulajdonosa Székely Simon volt. A céget közös vállalkozásként 1892. aug. 1-jén alapították és az egyleti névjegyzékben 566. sz. alatt iktatták. 1913-ban Rényi bizományosa volt.

Balázs Soma könyvkereskedelmi cégét 1905. dec. 1-jén alapította, az egyleti jegyzékben 552. sz. alatt szerepel. 1913-ban ugyancsak Rényi bizományosa volt.

1913-ban a városnak négy, egyleti tagsággal rendelkező könyvkereskedője volt. A Székely és Illés nyomdai vállalkozás, aztán Balázs Soma, illetve Roth Hermann vállalkozása, melyek zenemű- és papíráru kereskedelemmel is foglalkoztak. Lévai Mór utóda, Völgyi József ezenkívül kölcsönkönyvtárat is fenntartott.

Beregszász (Bereg vm. székhelye, rtv., 12933 l.)

Haladás nyomda 1868–(1944)

Deák György nyomdája 1876–1878

Nagy Lajos és Sallay Gyula nyomdája, később: Juhász Piroska nyomdája, időközben: Sallay Béla nyomdája, Klein Sámuel nyomdája, 1880–1908

Farkas Kálmán fióknomdája 1890–1893

Engel Jenő nyomdája, időközben, 1908–1913 között: Szabadság Nyomda, 1895–(1939)

Rubin (József) és Österreicher nyomda 1907, majd Landau és Österreicher nyomda 1907–1910, utóda: Hungária Nyomda 1910–1914

Szóbel Mór nyomdája 1907–1913

Merkur Nyomda 1907–(1942)

Kárpátia Nyomda 1909–(1942)

Balogh Tamás nyomdája 1910–1913

A város első nyomtatóüzemének, a fantázianevű *Haladás nyomdának* két könyv alakú kiadványát ismerjük. Az egyik irodalmi jellegű mű,¹⁴⁰ a másik judaika.¹⁴¹

A *Nagy és Sallay-féle nyomdának* három kiadványát leltük meg. Az egyik vallással-egyházzal foglalkozik,¹⁴² a másik helyi könyvtárról szóló munka,¹⁴³ a harmadik pedig irodalmi mű.¹⁴⁴

A *Balogh-nyomda* ugyancsak két könyv alakú kiadványának adatait sikerült meglegelni. Az egyik helytörténeti témájú,¹⁴⁵ a másik irodalmi mű.¹⁴⁶

Az ismeretlen nyomdanévvel megjelent kiadványfélék száma 19. Ezek tartalmi megoszlása a következő: öt oktatással-neveléssel kapcsolatos munka,¹⁴⁷ négy emlékkötet,¹⁴⁸ háromféle egyházi mű¹⁴⁹ két-két irodalmi,¹⁵⁰ illetve egészségüggyel foglalkozó kötet,¹⁵¹ valamint egy-egy helyi könyvtári ismertető,¹⁵² a helyi állami reáliskola értesítői és egy adóügyi munka.¹⁵³

Helyi sajtótermékből majdnem egy tucatot – pontosan 11-félét – találunk. Ezek között legnagyobb számban a hetilapok képviseltetik magukat – öt ilyen sajtóterméket találtunk.¹⁵⁴ A hivatalos¹⁵⁵ és a tanügyi folyóiratok száma kettő-kettő – érdekes vonás, hogy ez utóbbiak közül az egyik első számait a szomszédos Ugocsa vármegye is itt nyomatta.¹⁵⁶ Ugyanakkor megjelent egy szórakoztató-ismeretterjesztő periodika,¹⁵⁷ sőt a korszak végén föltűnik az első helyi napilap is.¹⁵⁸

A Farkas-féle cég könyvkereskedő részlegét, mely az első ismert ilyen vállalkozás a településen, a család Kálmán nevű tagja alapította, majd 1893. aug. 20-tól Farkas Jakabné és Földes Géza volt a tulajdonosa. A cég az egyleti jegyzékben a 9922/93. sz. alatt nyert iktatást. 1913-ban a bp.-i Révai Testvérek bizományosa volt.

1913-ban egyébként a városnak már négy könyvkereskedője volt, akik közül három nyomdatulajdonos is volt. Az egyleti tagsággal rendelkező Farkas Jakab és Klein Sámuel 680. sz. alatt bejegyzett vállalkozása, a Haladás papírárúval is kereskedett. Az egyleten kívüli Engel Jenő és Szöbel Mór ugyancsak működtetett papírkereskedő részleget is.

Munkács (járasszékhely Bereg vm.-ben, rtv., 17275 l.)

Pannonia Nyomda 1874–(1944)

Weiss nyomda 1876–1879

Blayer Pinkász (és Fia) nyomdája, később, 1895-ben özv. Blayerné és Fia nyomda, Blayer Ábrahám nyomdája, Grósz Ignác nyomdája, Kárpát Könyvnyomda, utóda: Grósz Testvérek nyomda, 1880–(1940)

Farkas Kálmán (és Társa) könyvnyomdája 1889–1895

Munkács Nyomda, Kiadó és Könyvkereskedés, időközben: Kozma és Grünstein nyomdája, Grünstein Mór nyomdája, 1893–(1944)

Kohn és Klein nyomda 1897–1902, később: Kohn és Fried nyomda 1902–1913

Kroó Hugó nyomdája 1897–1909

Hermann Emánuel nyomdája 1898

Meisels Bernát nyomdája, később: Meisels Hermann nyomdája, 1907–(1941)

Mermelstein Dávid nyomdája, más néven: Izrael Hers nyomda 1908–1913

Haladás Nyomda 1912?

Nagy Albert könyvnyomdája 1914–(1940)

Az első helyi nyomtatatóüzem, a *Pannonia Nyomda* négyféle könyv alakú kiadványát számoltuk össze. Ezek között egy-egy kötettel képviselteti magát az irodalom,¹⁵⁹ az oktatás,¹⁶⁰ a városi költségvetés,¹⁶¹ valamint a széleskörű nyilvánosságra igényt tartó helyi eseménysorozat.¹⁶²

A *Grósz-nyomda*, illetve a Kárpát Könyvnyomda két kiadványát találunk meg – egy helytörténeti¹⁶³ és egy irodalmi kötetet.¹⁶⁴

A *Grünstein-féle nyomda* termékei közül háromra leltünk – két helytörténeti¹⁶⁵ és egy alkalmi műre.¹⁶⁶

A *Kroó nyomdából* egy, ugyancsak helytörténeti kiadványt ismerünk.¹⁶⁷

A helyi *Haladás Nyomda* egy irodalmi kötetével találkoztunk.¹⁶⁸

Az ismeretlen nyomdanévvel megjelent kiadványok közül 14-félét számoltunk össze. Ezek között van három irodalmi mű,¹⁶⁹ két-két alkalmi,¹⁷⁰ illetve oktatási kötet,¹⁷¹ kétféle (helyi községi elemi iskolai, illetve gimnáziumi) iskolai értesítő. A további kötetek témája a következő: régészet,¹⁷² úti beszámoló,¹⁷³ gyógyszerészet,¹⁷⁴ aztán kuriózumként egy szabaduló rabok számára írott erkölcsi mű,¹⁷⁵ valamint egy német című, héber nyelvű, családfával kapcsolatos munka.¹⁷⁶

A *szerzői kiadások* száma három – ezek közül kettő irodalmi,¹⁷⁷ egy pedig oktatást segítő kiadvány.¹⁷⁸

Összesen kilenc helyi sajtótermék ismert. Tulajdonképpen nyolc, igen változatos tartalmú hetilappal¹⁷⁹ és egy szaklappal számolhatunk a városban.¹⁸⁰

A Grósz Testvérek könyvkereskedő részlegét a 623. sz. alatt iktatták az egylet névjegyzékében. 1913-ban tulajdonosa Grósz Albert volt és Schenk bizományosa volt.

1913-ban a városnak nem kevesebb mint öt könyvkereskedője volt. Közülük özv. Bertsik Emilné és a Grósz Testvérek egyleti tagok voltak és papíráruval is kereskedtek. A többi könyvkereskedő egyleten kívül ténykedett. A „Pannonia” a nyomdászat mellett könyvkereskedést is üzemeltetett. Nagy Albert papírárut is forgalmazott, Grünstein Mór pedig még ezt is megtoldotta zenemű-kereskedéssel.

Bátyú (Bereg vm., 1490 l.)

Paulay I. (máshol: J.) Zsigmond nyomdája 1879–1882

Paulay I. Zsigmond postamester kifejezetten szakmai céllal hozott létre nyomdát Bátyún 1879 jan.-ban. *Postai Szemle* címmel még az év febr. 1-jén szaklapot indított, melyet 1880-ban német nyelven is kiadott, *Post-*

Zeitung címmel. Ezek a szakmai folyóiratok azonban rövidletűek voltak.¹⁸¹ Paulay *Postaiügyi rendtartás* című művének második, javított kiadását is saját maga jelentette meg. Ebből a kiadásból 3800 példány kelt el, és postaiügyből mindenki ennek a műnek a szakmai anyagából vizsgázott. Ő szerkesztette továbbá 1879-ben a kétezer példányban megjelent *Postai Szemle Naptárat*, valamint a háromezer példányos *Posta és távírdai fali naptárat* is.

Nagyszőlős (máshol: Nagyszöllős vagy Nagyszöllös, Ugocsa vm. székhelye, 7811 l.)

Székely Simon nyomdája 1888–1891

Schwartz Béla nyomdája 1892–1893

Zinner (névmagyarosítás után: Zala) Mór nyomdája 1894–1909

Kellner Fülöp nyomdája 1898–1900

Doktor István nyomdája 1899–1900

Ugocsai Központi Nyomda 1901–(1944)

Rochlitz Géza nyomdája 1906–1909

Victoria Nyomda 1910–1914

Abharovits (névváltozat: Abkarovits) Alajos nyomdája 1914–1915

A fenti adatsorból is jól látható, hogy a helyi nyomdák javarésze csupán néhány éven keresztül működött, valószínűleg ezért ismerünk olyan kevés könyv alakú kiadványt erről a településről. Ennek oka lehet továbbá a vármegye területi kicsisége, valamint a környékbeli vármegyei nyomdák „elszívó” ereje.

Székely Simon nyomdájából két könyv alakú kiadványt ismerünk – az egyik oktatással kapcsolatos,¹⁸² a másik pedig visszaemlékezés.¹⁸³

Az *Ugocsai Központi Nyomda* vezetője egy időben Deutsch Jakab volt.

A *Victoria Nyomda* két tulajdonosának nevét ismerjük: Weisz Sárít és Rappaport Henriket.

A vármegyeszékhelyen 1885-től nem kevesebb mint hét helyi sajtóterméket vehettek kézbe az olvasók. Ezek között találjuk a vármegye 1902-től (egészen 1944-ig) megjelent hivatalos lapját,¹⁸⁴ valamint két szakmai lapot, a *Pénzügyőr* és a *Magyar Kertészet* címűt is.¹⁸⁵

Deutsch Jakab az egyetlen ismert és egy személyben egyleti tagság nélkül tevékenykedő helyi könyv- és papírkereskedő 1913-ban.

Huszt (járászékhely Máramaros vm.-ben, 10292 l.)

Mermelstein Fülöp nyomdája 1892–?

Huszt Nyomdavállalat 1898–1914

Grünwald Jakab nyomdája 1902

Ausländer (máshol: Auslaender) Ignác nyomdája 1907–(1941)

Nagyági Nyomda 1909–1913

Salamon Márton nyomdája 1912–(1944)

*Mermelstein Fülöp nyomdájából egy irodalmi művet ismerünk.*¹⁸⁶

A *Husztai Nyomdavállalat* vezetője egy ideig Ganz Gizella volt. Az itt megjelent nyomdatermékek közül egy könyvtári katalógust találtunk.¹⁸⁷

A *Nagyági Nyomda* vezetője egy időben Weinstein Mór volt. Ebből a nyomdából két könyv alakú kiadványt ismerünk – az egyik irodalomtörténeti mű,¹⁸⁸ a másik energetikával foglalkozik.¹⁸⁹ A *Nagyág* című, tíz évfolyamot megért helyi hetilap előállítására is ehhez a nyomdához kötődik.¹⁹⁰

A település legrégebbi ismert hetilapja, az 1905-ben indult *Husztai Újság* hat évfolyamon keresztül látott napvilágot.¹⁹¹

Técső (járásszékhely Máramaros vm.-ben, 5910 l.)

Szabó Lipót nyomdája 1892–1913

Városi Könyvnyomda 1907

A település három sajtótermékét ismerjük. A legrégebbi az 1903-tól négy évfolyamon át megjelenő *Técső és Vidéke* volt.¹⁹² Ennek utódlapja az *Őt Koronaváros* című hetilap, mely folytatta az évf.- és lapszámozást.¹⁹³ Az utolsó ismert dualizmus kori helyi újság, az 1908-tól napvilágot látott *Técsői Hírlap*, nem a település nyomdájában készült.¹⁹⁴

Felsővisó (járásszékhely Máramaros vm.-ben, 9249 l.)

Heller Testvérek nyomda 1896–1899

Horovitz Mátyás nyomdája 1896–(1944)

Schiffmann Chana Taube nyomdája 1899–1913

Fruchter Zadel (máshol: Zalel) nyomdája 1904–(1944)

A település négy hetilapját ismerjük. A *Visó és Vidéke* volt az első, mely a millennium évében indult és gyakorlatilag egészen a világháborúig folyamatosan napvilágot látott.¹⁹⁵ A következő helyi sajtótermék, a *Visói Hírlap* 1900 és 1905 között jelent meg, majd évkihagyások után egy lapszám erejéig 1910-ben újra az olvasók kezébe került.¹⁹⁶ A *Felsővisó* 1906-tól ugyancsak hat évf. erejéig jelent meg.¹⁹⁷ A *Felsővisói Hétfői Hírlap* mindössze 15 lapszáma az 1911. évben látott napvilágot.¹⁹⁸

Mezőkaszony (máshol: Mezőkaszony; járásszékhely Bereg vm.-ben, 2468 l.)

Klein Béla nyomdája 1901–(1944)

Szolyva (járásszékhely Bereg vm.-ben, 3802 l.)

Első Szolyvai Nyomda 1904–1913

A helyi nyomda tulajdonosa Goldberger Chaim Laib volt.

Nagykapos (járásszékhely Ung vm.-ben, 1222 l.)

Heimann (máshol: Heimán) Vilmos nyomdája 1905–(1944)

Csupán egy társadalompolitikai kiadványt ismerünk, melyen kiadási helyként ugyan a település neve szerepel, valójában azonban a magyar fővárosban nyomtatták.¹⁹⁹

Királyháza (Ugocsa vm., 3167 l.)

Az egyetlen kívül álló helyi *Thill Gyula* könyv- és papírkereskedése mellett könyvkötéssel is foglalkozott.

III. ÖSSZEFOGLALÁS

Az első kárpátaljai nyomda létrejötte után a XIX. század első felében csupán még egy helyi nyomdával számolhatunk, aztán különösen a dualizmus korában nő meg a nyomdák száma. Megállapíthatjuk, hogy a vizsgált időszakban a kárpátaljai nyomdászok és könyvkereskedők igen szorgalmas és tartalmas munkát végeztek. Előbbiek számának alakulását évtizedenként, illetve az utolsó békeévben, valamint az I. világháború kezdő és záró évében külön táblázat szemlélteti.

A végső összegzés során a következő adatokhoz juthatunk: a vizsgált korszakban a tájegység pontosan tucatnyi településének nem kevesebb mint 86 nyomdáját, illetve nyomdászát mutattuk be. A nyomdahelyek megoszlása vármegyénkénti bontásban a következő: Bereg vm. öt, Máramaros vm. négy, Ung vm. két és Ugocsa vármegye egy települése érintett. A könyvkereskedők száma a következőképpen alakul: Kárpátalja féltucatnyi (ebből egy nem nyomdahely) településének kereken húsz ilyen „hivatalos”, illetve egyleti tagság nélküli vállalkozását számoltuk össze. A képet szépen árnyalja, hogy számos nyomdász könyvkereskedést is működtetett. Amint azonban láthattuk, a nyomdák egy része csak igen kis terjedelmű – füzetnyi, illetve néhány lapos, esetleg csupán egyetlen oldalas – nyomtatványok előállításával foglalkozott, és nem készített könyvet.

A tárgyalt nyomdák számához hasonlóan imponáló a kiadványok tartalmi sokszínűsége is. A föllelt nyomtatott művek száma a következőképpen alakul: 335 magyar, 31 rutén, 3 német és 3 latin nyelvű kiadványfélét,²⁰⁰ valamint 9 településen kereken százféle sajtóterméket (köztük egy magyar nyelvű melléklet, négy német nyelvű periodikát – köztük az egyik melléklettel jelent meg –, két rutén és egy román lapot) sikerült számba vennünk a négy érintett vármegye területén. Ugyanakkor az is világosan látszik, hogy a

nyomdák és azokkal együtt a különféle kiadványok (legyenek azok könyvek, füzetek, apró-nyomatványok), a sajtótermékek, valamint a könyvkereskedők a vármegyeszékhelyeken, illetve a jelentősebb településeken koncentrációdtak – a nemzetiségi-felekezeti viszonyoknak, a szellemi igényeknek és a (technikai) lehetőségeknek megfelelően.

IV. FÖLHASZNÁLT IRODALOM (BIBLIOGRÁFIA)

Bevezetés

Erős Zoltán: *Magyar történelmi helynevek A-tól Z-ig*. Bp., 2011. 189. p. *Könyvkiadók és könyvterjesztők Magyarországon*. Szerk.: Zöld Ferenc. Bp., 1987.

V. Ecsedy Judit: *A könyvnyomtatás Magyarországon a kézisajtó korában 1473–1800*. Bp., 1999.

Közigazgatási adatok

A Magyar Szent Korona Országainak helységnevtára 1913. Bp., 1913. Internetes változat: http://konyvtar.ksh.hu/digitalizalt_anyagok/helysegnevtar/helysegnevtar-1913.pdf (A letöltés ideje: 2012. jún. 26.)

Nyomdák, kiadók, kiadványok, újságok, folyóiratok, helyi lapok, könyvkereskedők

Az 1851 és 1918 között működött magyarországi nyomdák és kiadók jegyzéke. [Kézirat.] Összeáll.: Markos Béla. Bp., 1960. 74. és 149. p. Lelőhely: OSZK (Bp.) Kézirattár, valamint a szerző gyűjteménye

Magyar könyvészet 1860–1875. Bp., 1885. *Magyar könyvészet 1876–1885*. Bp., 1890. *Magyar könyvészet 1886–1900*. Bp., 1908. *Magyar könyvészet 1901–1910*. I–II. kötet. Bp., 1917. *Magyar könyvészet 1911–1920*. I–II. kötet. Bp., 1939. Reprint kiadás: Bp., 1968–1969. Internetes, kereshető változat: <http://www.arcanum.hu/oszk/> A lekérdezés ideje: 2017. jún. 25. PC CD-ROM változat: *Magyar könyvészet 1712–1920*. Petrik Géza retrospektív bibliográfiája és a pótlások. OSZK–Arcanum Adatbázis Kft., Bp.

Magyar nyomdászok évkönyve 1883–1901. [Összesen 16 kötet.] Bp. Internetes változat: Elektronikus Periodika Archívum – Magyar nyomdászok évkönyve: <http://epa.oszk.hu/html-vgi/kardexlap.phtml?id=2624> (A letöltés ideje: 2017. jan. 2.)

[Id.] Szinyeyi József: *Magyar írók élete és munkái*. I–XIV. kötet. Bp., 1890–1914.

Magyar könyvkereskedők évkönyve. Első–Huszonhetedik évfolyam. [Összesen 27 kötet.] Bp., 1891–1917. Internetes változat: Elektronikus Periodika

Archívum – Magyar könyvkereskedők évkönyve: <http://epa.oszk.hu/html/vgi/kardexlap.phtml?id=2548> A letöltés ideje: 2014. júl. 7–21.

Firtinger Károly: *A magyar állam nyomdászat-történelmi térképe*. Bp., 1896. Reprint kiadás az Antikvár-tár sorozatban: Bp., é. n.

Novák László: *A nyomdászat története*. V–VII. könyv. Grafikai művészetek könyvtára XI–XIII. kötet. Bp., 1928–1929.

Magyar sajtóbibliográfia 1705–1849. I/1–2. Összeáll.: V. Busa Margit. (Kézirat gyanánt.) Bp., 1986.

Magyar sajtóbibliográfia 1850–1867. II. Összeáll.: Busa Margit. (Kézirat gyanánt.) Bp., 1996.

Internetes hivatkozások

http://typographia.oszk.hu/html_clavis/hun/egyszeru.php (A letöltés ideje: 2017. jún. 24–25.)

<http://www.magyar nyomdász.hu/magyar-nyomdászok> (A letöltés ideje: 2017. jún. 24.)

<http://www.antikvarium.hu> A lekérdezés ideje: 2017. jún. 30.

<http://www.maramarossziget.info/?s=nyomd> (A letöltés ideje: 2017. jún. 24.)

https://hu.wikipedia.org/wiki/Máramarossziget_magyar_irodalmi_élete (A letöltés ideje: 2017. jún. 24.)

<http://axioart.com> (A letöltés ideje: 2017. júl. 3.)

<http://www.bookline.hu> (A letöltés ideje: 2017. júl. 1.)

A szerzőről

Kis Krisztián Bálint – történész, tanár, idegenvezető (Szolnok)

JEGYZETEK:

¹ az I. világháború 1914 és 1918 között zajlott.

² Ez utóbbiak fölülte bibliográfiai adatait lábjegyzetben rögzítettük. **Megjegyzés:** A terjedelmi lehetőségeket és az ésszerűséget szem előtt tartva külön már nem jelöljük a *nyomdát* (ny.), illetve a nyomdászt, és mindig csak az első kiadvány esetén adjuk meg a kiadás helyét is – a továbbiakban az *ugyanott* (Uo.) jelölést használjuk. Hasonlóan járunk el a szerzők esetében is, amennyiben az egymás után szereplő művek szerzője ugyanaz a személy (*ugyanő* – Uő). Ugyancsak közhasználatban van és mi is alkalmazzuk a hónapok neve, a *szerkesztő*, *szerkesztette* (Szerk.), a *fordító*, *fordította* (Ford.), a *különlenyomat* (KlNy.), az *évfolyam* (évf.), a *szám*, *számú* (sz.), valamint a *kiadási hely*, illetve *évszám megjelölése nélkül* megjelent művek esetén szokásos rövidítést (H. n., é. n.).

³ és/vagy kiadványt

⁴ Simonchicz Innocentius [Simonchich Ince]: *Memoria familiae Calasantinae in Marmatia annotata...* [Máramarossziget, 1805.] 16 p., *Oratio de rebus, ad incrementum humaniorum*

morum, et studiorum in regio Scholarum piarum Gymnasio Szigethiensi per decursum anni scholastici 1804. praeclare, et utiliter gestis, quam... publico dixit [Gottlieb Antal]. Szigethi in Hungarorum Marmatia, Typ. Gottlieb, 1805. 35 p.

⁵ Lövey József: *A remete szavai, egy rajzolat*. Máramarossziget, 1820. [A belső címlapon: Mélt[óságos]. L. Báró Perényi Zsigmond eő nagyságának tek[intetes]. n[agy]s[ágos]. Beregh vármegye nagy érdemű alispánjának névnapi versezetül 2. májusra 1820.], Halotti tanítás, mellyet néhai... Csomai Kajdy Lajos... tetemei felett a vég tisztelet megadása alkalmatosságával elmondott Getsében 1827. nov. 13-án: Varga István. Uo., 1827.

⁶ P. Tóth János: *Erdőssy Andor. Elbeszélés a gályarabság idejéből*. Máramarossziget, 1902. 196 p., Nándor Béla: *Költői zsengek. 1893–1903*. Uo., [1904.] 143, 5 p., Németh Júlia: *Elbeszélések*. Uo., 1906. 162, 2 p.

⁷ Sáfrány Péter: *Magyar feladatok Henneberger A. és Kovács B. latin nyelvtanához*. Máramarossziget, 1877. 39 p.

⁸ Takács Ernő: *Egyházi énekek*. Máramarossziget, 1877. 32 p.

⁹ *Veszélyben a liberalizmus. Írta egy liberális*. Máramarossziget, [1905.] 32 p.

¹⁰ Huszár Dezső: *Mese egy asszonyról és egyéb elbeszélések*. Máramarossziget, 1897. 138, 2 p., Büky György: *Valaki sír*. Uo., [1914]. 100, [2] p.

¹¹ Várady Gábor beszéde választóihoz Técsőn, 1879. aug. 17-én. Máramarossziget, 1879. 14 p. *Máramarosi diplomák a XIV. és XV. századból*. Egybegyűjté és jegyzetekkel kísérve kiad.: Mihályi János. Máramarossziget, 1900. X, 674 p., Klein Izrael: *Muszkajárás Máramarosszigeten 1914. okt. 3–6-ig*. Uo., 1915. 79 p.

¹³ Barkóczy–Dömök Antónia: *Szimművek az ifjúság számára*. Máramarossziget, 1893. 232 p., Borsos Lajos [Zafirí]: *Trefás elbeszélő költemények*. Uo., 1915. 36 p.

¹⁴ Szilágyi Antal: *A kártérítési jog alapelvei*. Máramarossziget, 1911. 330 p., Uő: *Néhány szó a jogi személyek vétségképesége és a különös veszéllyel járó vállalatok üzemből folyó magánjogi felelősség kérdéséhez*. Uo., 1912. 15 p.

¹⁵ Ilosvay Dezső: *Diákkori emlékeim*. Máramarossziget, 1915. 172 p.

¹⁶ Várady Zoltán: *Gróf Mailáth János szerepe a magyar irodalomban*. Máramarossziget, 1911. 34 p.

¹⁷ Nagysarlai Sallay Géza: *Döbrentei Gábor élete és működése*. Máramarossziget, 1912. 67, [1] p.

¹⁸ Dezső [Augezdky] Lipót: *Máramaros népoktatásügyéről*. Máramarossziget, 1912. 52 p.

¹⁹ Koczián Lajos: *Újabb vizsgálatok a főemlősök szemüregének általános alakjáról és belsejének szerkezetéről*. Összehasonlító anthropológiai tanulmány. Máramarossziget, 1910. 42, 2 p., 2 t.

²⁰ Hengertábla. *Méterméretű szálfák, rönkök köbtartalma köbméterekben*. Máramarossziget, 1911. 8 p.

²¹ Sztripszky Hiaor, dr.: *Halottasházi játékok Máramarosban*. [Klny. A „Munka” politikai lap 1910. évf. 2–4. sz.-ból. Máramarossziget,] 1910. 21 p.

²² Bede László: *Imádkozó család a háborúban*. 3. kiad. Máramarossziget, 1915. 30 p., Palyánk (Győre Pál) hősi sírjára emlékül. Uo., 1916. 15 p., 1 t., Gergely György: *Ferenc Józsefről a tanuló ifjúságnak*. Két beszéd. Uo., 1917. 23 p.

²³ *Tanügyi kalauz polgári iskolák számára*. Szerk.: Rácz Imre, Dezső Lipót. Máramarossziget, 1911. 507, [1] p., Gergely György: *Ne idegenkedjünk a pedagógiai reformoktól!* Uo., 1912. 16 p.

²⁴ Rácz Béla: *Reformkérdések az esküdtészeki eljárásban*. Máramarossziget, 1912. 218 p.

²⁵ Nudrony Andor: *A szép Marianna szerelme*. Máramarossziget, 1909. 171, 5 p., Borsos Lajos: *Trefás elbeszélő költemények*. Uo., 1915. 35 p., Uő: *Új trefás vers. Karácsonyi emlék*. Uo., 1915. [4] p., Uő: *Húsvét. Trefás öntözködő vers*. Uo., 1916. [6] p., Csokonai Vitéz Mihály: *A székegy patyikus*. („Géza apa”) Uo., 1916. 7 p.

²⁶ Ifj. Nagysomkuti Pap József: *Adalékok Máramaros történetéhez*. Máramarossziget, 1909. 368 p., 5 t.

²⁷ Király Géza: *Fél óra*. Rajzok. Máramarossziget, 1909. 115, 5 p.

²⁸ Gergely György: *Életképes-e a máramarosszigeti jogakadémia?* Máramarossziget, 1912. 18 p.

²⁹ *Vadász Lipót igazságügyi államtitkár programbeszède Máramarosszigeten 1913. aug. 10-én*. Máramarossziget, 1913. 21 p.

³⁰ Marikovszky Gábor: *Attila hősei*. Hősköltemény 12 énekben Máramarossziget, 1870., Gaál Mózes: *Egy plajbász története*. Uo., 1892., Uő: *Két falusi történet*. Uo., 1892., Uő: *Egy krajczár története*. Uo., 1892., Uő: *Három falusi történet*. Uo., 1892., Sebesi Jób: *Apró történetek*. Uo., 1893. [A Kis Könyvtár-sorozat kötetei.], Krüzselyi Erzsébet [Viski Böske]: *Versek*. 1897. [Ismertette: *Máramaros* 36. sz., *Székesfehérvár és Vidéke* 117. sz., *Máramarosi Lapok* 23. sz., *Vasárnapi Ujság* 30. sz., *Máramarosi Híradó* 24. sz., *Ugocsa* 25. sz.], Upor Géza: *Fakult pergamenek*. Elbeszélések a történelemből. Uo.: 1902. [Ismertette: *Máramarosi Lapok* 24. sz.], Szegedy Miklós: *Iffjú álmok*. Uo., 1903. [Ismertette: *Vasárnapi Ujság* 50. sz.], Uő: *Tegnapi versek*. Uo., 1907. [Ismertette: *Vasárnapi Ujság* 25. sz.], Borsos Lajos: *Mulattató elbeszélő költeményei*. Kossuth Lajos egy kiadatlan olaszországi levelével. Első kötet. Uo., 1909.

³¹ Bodrogi Gyula: *Beszélycsokor*. Máramarossziget, 1879., *Szilágyi Album*. Uo., 1885., Mészáros Ferenc: *Demosthenes*, történelmi rajz. Uo., 1890., Popini Albert: *A máramarosszigeti kegyes-tanítórendi gymnasium története*. Uo., 1894., Pataki Ferenc–Deák Gyula: *A Máramaros Megyei Tankerületi Általános Tanítóegyesület 25 éves története*. 1871–1896. A tanítóegyesület által pályadíjjal koszorúzott mű. Uo., 1896., Vécsey István: *Az utolsó út, az utolsó ének*. Uo., 1903., Szöllősy Balázs: *Igazmondások könyve*. 2., bőv. kiad. Uo., 1905., [A] *Máramarosi, Ugocsai Ev[angélikus]. Ref[ormátus]. Egyházmegye 1913. apr. 9-i közgyűlésének jegyzőkönyve*. Az egyházmegye kiad. Uo., 1913. 68 p.

³² Kardos Károly: *Embertan (Antropologia)*. Gymnasiumi középosztályok használatára. M[áramaros]-Sziget, 1868., *A latin nyelv elemei*. Olvasmányok, alaktan és szótár. Henneberg Ágoston után ford. és magyar feladatokkal ellátta: Kovács Béla. Uo., 1877., Nagy Károly: *Máramarosmegye földrajza a népiskolák III. osztálya számára*. Uo., 1882. 2. kiad.: Uo., 1886., Sefcsik István: *Kis földrajz a Máramaros-vármegyei népiskolák III. oszt. számára*. A földrajzi előfogalmak és a lakóhely ismertetésében útmutató. Uo., 1889. 2. kiad.: Uo., 1891., *Írásbeli dolgozatok*. Tankönyv a pénzügyőri szakmába tartozó írásbeli vizsgák részére. A törvények, szabályok és magánművek alapján összeállította és táblákkal ellátta: Sorgo Miksa. Uo., 1893.

³³ Románecz Aladár: *Nyílt szó a kongrua kérdésben*. Máramarossziget, 1891., [Hollósy József]: *Buddhista káté bevezetésül Gótamo Buddha tanához*. A délvidéki buddhisták szent iratai után, az európaiak használatára összeállította és jegyzetekkel ellátta Szubhádra Bhikshu, Uo., 1893., Unksz Iszák: *Mózes tana és a tudományok*. Hitszónoklat. Uo., 1904.

³⁴ Melegh Gyula: *A jogbölcselet*. Bevezetés. Máramarossziget, 1898. [Kny. a „Máramaros”-ból], Wekerle László: *Isten a jelenkor világtűzésében*. Uo., 1905.

³⁵ Acsády Sándor: *Földépítészettan*. (Erdbaukunst.) Magyar műértők számára Schaffer szerint magyarul átdolgozta. Máramarossziget, 1868., *Az állandó gőzkazán és gőzgép-üzem kézikönyve, vagyis a fűtősök és gépészek törvényes vizsgáinál előforduló kérdések tárgyalása*. Kozák György munkája alapján a máramarosi kincstári gépész és fűtős személyzet hasznára ford. és összeállította: Fritz Pál. Uo., 1878.

³⁶ Mihályi János: *Máramaros-megye története*. I. kötet. Máramarossziget, 1901.

³⁷ Sáfrány Péter: *A regényírás története rövid vázlatban*. Máramarossziget, 1880.

³⁸ Pap Tibor: *A magyar közjog rövid vázlata*. A községi közigazgatási tanfolyamok számára. Máramarossziget, 1901.

³⁹ Vigadi Virgil: *A háziállatok bőrbetegségeinek kór- és gyógytana*. Kézikönyv. Máramarossziget, 1909.

⁴⁰ Pap Tibor: *Az állati társadalmakról*. M[áramaros].-Sziget, 1903.

⁴¹ *Máramaros*. Szerk.: Szilágyi István. I. évf. 1. sz. (1865)–(LXXVII. évf. 9. sz., 1941.) [Újraindult: I. évf. 1–49. sz., 1944.], *Szigeti Közöny*. Politikai, társadalmi és szépirodalmi hetilap. Fel. szerk.: Jakab Péter. Kaufmann ny. [1870.]–IV. évf. 52. sz. (1873. dec. 28.). A leírás alapja: I. évf. 2. sz. (1870. febr. 13.), *Világosság*. Politikai, társadalmi és gazdasági lap. Szerk.: Jura Lajos. Kaufmann ny. [1870.]–I. évf. 3. sz. (1870.). A leírás alapja: I. évf. 2. sz. (1870.), *Szigeti Lapok*. Megyei érdekű vegyes tartalmú lap. Szerk.: Szabó Sándor. I. évf. 1. sz. (1874)–II. évf. 1. sz. (1875.), *Máramarosi Tárogató*. Társadalmi, közgazdasági és irodalmi vegyes tartalmú hetilap. Szerk.: Hollósy István. I. évf. 1. sz. (1878)–III. évf. 36. sz. (1880.), *Sziget*. Politikai, társadalmi, ipar-kereskedelmi, tanügyi s közgazdasági hetilap. Szerk.: Szöllösy Balázs. I. évf. 1–39. sz. (1882.), *Közérdek*. Politikai hetilap. Fel. szerk.: Rományi István [et al.]. I. évf. 1. sz. (1883. szept. 2)–III. évf. 43. sz. (1885.), *Máramarosi Lapok*. Politikai és társadalmi hetilap. Fel. szerk.: Szépfaludi Örlösi Ferencz. Sichermann ny. I. évf. 1. sz. (1884. jan. 1.), szünetelt: 1887-ig, II. évf. 1. sz. (1887. jan. 9)–XXI. évf. 39. sz. (1906.), *Máramarosi Hírlap*. Szerk.: Miklós Gyula. Vider ny. I. évf. 1. sz. (1891)–IV. évf. 45. sz. (1894.), *Szabad Sajtó*. Fel. szerk.: Miklós Gyula. [Szabadsajtó Ny. I. évf.] 1. sz. (1892. dec. 4)–II. évf. 21. sz. (1893. máj. 28.), *Máramarosi Híradó*. Társadalmi, közgazdasági és szépirodalmi hetilap. Szerk.: Baka Elek. Mayer és Berger ny. I. évf. 1. sz. (1896)–IX. évf. 38. sz. (1904.), *Máramarosi újság*. I. évf. 1. sz. (1902. márc. 4)–III. évf. 25. sz. (1904. jún. 30.), *Máramarosmegye*. Társadalmi és közgazdasági hetilap. Szerk.: Heller Zsigmond. Berger ny. I. évf. 1. sz. (1904)–IV. évf. (1907.), *Világosság*. Társadalmi újság. Kaufmann ny. I. évf. 1. sz. (1905. febr.)–IV. évf. 23. sz. (1908.), *Sziget és Vidéke*. Társadalmi hetilap. A Katholikus Kör hivatalos közlönye. Wigner ny. I. évf. 1. sz. (1907. jan.)–IX. évf. 8. sz. (1915. márc.), *Máramarosi Független Újság*. Politikai és közgazdasági lap. Fel. szerk.: Kovássy Ákos. I. évf. 1. sz. (1908. máj. 10)–XI. évf. 65. sz. (1918.), *A Munka*. Politikai, társadalmi és közgazdasági lap. Fel. szerk.: Gruber József. Berger ny. I. évf. 1. sz. (1910. máj. 10)–II. évf. 12. sz. (1911. márc. 21.), *Máramarosi Újság*. Fel. szerk.: Schreiner József. I. évf. 1–19. sz. (1914.)

⁴² *Nevelés*. A Máramarosi Tanítóegylet és Tanítófelügyelőség közlönye. Szerk.: Szováthy Lajos. I. évf. 1–20. sz. (1878.), újraindult: *Nevelés*. A Máramarosi Tanítóegylet közlönye. Szerk.: Tulcsik Gyula. II[?]. évf. 1. = Mutatványszám (1880. máj. 2)–II. évf. 9. sz. (1880. aug. 22.), folytatása: *Nevelés*. Szerk.: Bökényi Dániel. Kiad.: Máramarosi Általános Tanító-egyesület. XIV. évf. 1. sz. (1896.)–(XXXVI. évf. 6. sz., 1919. febr.), Máramarosi Tanügy. *Nevelés-oktatásiügyi szakközlöny*. Szerk.: Bodrogi Gyula. Kiad.: Máramaros Megyei Tank. Ált. Tanító-egyesület, I. évf. 1. sz. (1885. szept. 25)–X. évf. 10. sz. (1895.)

⁴³ *Színházi Újság*. Szöveges színházi lap. Szerk.: Kovács Gábor. I. évf. 1–15. sz. (1901. szept. 15.). A leírás alapja: I. évf. 4. sz. (1901. szept. 9.), *A Színpad*. Szöveges színházi újság. Szerk.: Péterfi Gyula. Kaufmann ny. I. évf. 1–2. sz. (1905.)

⁴⁴ *Iffjúsági Lapok*. Szerk.: Heller Zsigmond [et al.]. Kiad.: Önképző-társaság. 1–2. sz. (1882.)

⁴⁵ *Ahavat Cion*. *A Máramaros, Szatmár; Bereg és Úgocsa vármegyék területén működő cionista szervezetek hivatalos közlönye*. Szerk.: Kaufman Vilmos. Kaufman ny. I. évf. 1–3. sz. (1908.)

⁴⁶ *Gazdasági figyelmező*. Szerk.: Viski K. Bálint. Kiad.: a Máramaros szerkesztősége, [1877?]-II. évf. 6. sz. (1874.). A leírás alapja: II. évf. 1. sz.

⁴⁷ *Szigeti Napló*. Politikai napilap. Fel. szerk.: Horkay Elemér. Berger Miksa. I. évf. 1. sz. (1911. márc. 28)–II. évf. 49. sz. (1912.)

⁴⁸ A bizomány könyvkereskedelmi szempontból olyan ügylet, melyben az egyik kiadó-kereskedő azzal a céllal ad át könyveket és egyéb kiadványokat egy másik könyvkereskedőnek, hogy azokat az jutalékért értékesítse.

⁴⁹ vármegyén belüli kisebb közigazgatási egység központja

⁵⁰ Lámm Jakab: *Néhány szó a Tisza szabályozása körül*. A Tisza térképével. Ungvár, 1846.

44 p. [A munka még az évben megjelent német nyelven is.]

⁵¹ Kázmér [Tarnóczy Tivadar]: *Árnyvirágok*. Ungvár, 1863. 102 p., Tomor Ferencz: *Kárpáti cimbalom*. Uo., 1866. 120 p., *Áhítat gyöngyei*. Szerk.: Nehrebeczky Natália. Uo., 1871. 184 p., *Emléklapok Kubowich Gáspár dalaiból*. Uo., 1894. 6, 34 p., Ungváry Ede: *Nehéz az élet*. Elbeszélések. Uo., 1901. 109, 3 p.

⁵² Mészáros Károly: *A magyar szabadságharc előjátéka 1848-dik évben*. Ungvár, 1862. 41 p., *Kossuth Lajos levelei a magyar szabadságharcz karvezéreivel 1848–49-ben*. Közli: Uő. Uo., 1862. 136 p.

⁵³ Mészáros Károly: *Ungvár története a legrégebb időktől maig*. Ungvár, 1861. 114 p.

⁵⁴ Ócsváry Ede: *A magy[ar] nemzet szaporítlanságának okai*. Ungvár, 1863. 102 p.

⁵⁵ Melles Emil: *Naptáregyesítés. Tanulmány arról, hogyan lehetne és kellene a görög szert[artású]. kath[olikus]. egyház által használt időszámítási rendszert helyesbíteni*. Ungvár, 1898. 4, 38 p.

⁵⁶ Mártonffy Imre: *Az üstfeldozó cigány*. Regény. Ungvár, 1907. 142, 2 p., Szabó Dezső: *Nincs menekvés*. Regény. Uo., 1917. 197, 3 p., Veszprémi W. Jenő: *Sóhajok-álmok*. Novellák-versek. Uo., 1917. 82 p.

⁵⁷ Wilcesek János: *Német mondattan*. Ungvár, 1871. 128 p.

⁵⁸ Talpakovics Emil: *A magyarországi gör[ög]. szert. katolikusok liturgialis népénekei*. Az ered. dallamok után hangjegyezve, négyes karra és zongorára téve. Ungvár, 1873. 60 p.

⁵⁹ Torbics Mihály: *Rövid tanítási vezérfonal*. Az összes elemi népiskolai tantárgyak céltudatos és módszeres tanításához. Tanítók és tanítójelöltek magánhasználatára. Ungvár, 1911. 230 p.

⁶⁰ Katinszky Geyza: *Magyar nyelvtan városi elemi leányiskoláknak*. számára. Ungvár, 1913. 50 p.

⁶¹ Paulay J. Zs.: *Postaiügyi rendtartás*. Ungvár, 1878. 3, 210 p.

⁶² Zoltcsák János: *Deák Ferenc emlékezete*. Ungvár, 1876. 33 p.

⁶³ Álmosi János: *Genezis vagy A Jehova utolsó két betűje*. Ungvár, 1891. 8, 220, VIII p., Máthé Miklós: *Liliomok*. Költeményfüzér. Uo., 1892. 190, 2 p.

⁶⁴ *Basil atya szent és isteni liturgiája, továbbá az előszentelték isteni liturgiája s egyéb egyházi szolgálatok papi imádságai. A görög szert. katolikusok lelki használatára*. Ungvár, 1889. 103 p., Melles Emil: *Görög szertartású katolikus lithurgika, azaz szertartás értelmezés*. Iskolai és magán használatra. Uo., 1891. 160 p., Szémán István: *A görög katolikus szertartás-tan elemei*. Képekkel s katekizmusi ismétlő kérdésekkel. A népiskolai tanterv alapján elemi iskolai használatra. Uo., 1911. 48 p.

⁶⁵ [Péchy Lórántné] Erzsi néni: *Hal- és vadfélék készítése. Eddig sehol sem tárgyalt elkészítés módja mindennemű halak[anak], vadak[anak], hazai és tengeri rákoknak*. Ungvár, 1894. 99, 1, IX, 11 p. [Még ebben az évben két kiadást ért meg. A kötetstábla felirata: „Lampel Róbert (Wodianer R. és Fiai) cs. és kir. udv. könyvkereskedés kiadása”.], Uő: *Hogy’ kell befőzni? A gyümölcs, főzelék stb. befőtt készítésének gyakorlati kézikönyve*. 4., jav. és bőv. kiad. Uo., [1900.] 106, 3, 19 p., Uő: *Tészták könyve. Főtt és sült tészták készítésének gyakorlati kézikönyve*. 3., bőv. kiad. Uo., é. n. 117, 13 p.

⁶⁶ Dáni Ede: *Gondolatok*. Ungvár, 1896. 4, 202, 2 p., 4 t., Aigner Ferencz: *Szívek harcza*. Beszélyek. Uo., 1900.

⁶⁷ Blanár Ödön: *A klasszikus nyelvek a gimnáziumi oktatás és nevelés szolgálatában*. Ungvár, 1899. 16 p.

⁶⁸ *Az ungvári törvényszék visszaállítása ügyében hozott határozat*. Kiad.: Ungvár Törvényhatósági Bizottsága. Ungvár, 1914. 20 p.

⁶⁹ Rosznáky Gyula: *Postaiüzleti szabályok. Az érvényben lévő szabályrendeletek alapján*. Ungvár, 1894. XII, 294 p. [Festett, préselt, aranyozott kötésben, mely a helyi Flach Jakab munkája.] 2., bőv. kiad.: Uo., 1895.

⁷⁰ Aigner Ferencz: *Az életből*. Beszélyek. Ungvár, 1896. 207 p.

⁷¹ Lengyel Const[antin]. Mihály: [A] *Ruthénekről*. Bp.–Ungvár, [1899]. 112 p. Monografikus karczolat. Ungvár, 1899. [Előszór a „Kárpáti Lapok” 1898. évi 3. és következő sz. 6000 példányban nyomatott belőle, mely mind elfogyott. A szerző ezen munkájáért a magyar kormánytól elismerő okleveleket kapott. Ismertette: Magyar Állam 1899. 43. sz.]

⁷² Levy Karola: *Fényképek*. Ungvár, 1899. 167, 3 p., Fülöp Árpád: *A magyar*. Részlet a Hunyadi-eposzából. Uo., 1914. 166 p., Magyar Bálint: *Fehér köntös a vérmezőn*. Versek. Uo., 1915. 78, 2 p., Berzeviczy István: *Tanulmányok és karczolatok*. Sajtó alá rend.: Deák Gyula, Fülöp Árpád. Uo., 1916. 139 p., Veres Imre: *Gondolatok*. Uo., [1918.] 16 p., Hegyaljai Kiss Géza: *Szív a szívnek*. Versek. Uo., 1918. 92, [4] p.

⁷³ Lonkay Antal: *Erdések gyümölcsfajenyésztése*. Ungvár, 1903. 8 p., [A] Rimamurány–Salgótarjáni Vasmű Rt. erdőbirtokának ismertetése. Uo., 1911. 28 p., Bacskay Sámuel: *A méhészek hibái*. Kiad.: Ungmegyei Gazdasági Egyesület. Uo., 1905., Elek István: *Bükköseinak feltárása*. Uo., 1912. 71 p., Bekény Aladár: *A hegyvidék közigazgatási hivatása*. Uo., [1915.] 38 p., Zachár Dénes: *Az öntödémérnyő elemző munkálatai s a nyert eredmények értékesítése*. [Az „Öntöde-üzemből” c. könyv folytatása.] Uo., 1915. 51 p.

⁷⁴ *Ungvár rtv. szervezeti szabályrendelete*. Ungvár, 1912. 110 p., *Ungvár rtv. szabályrendelete a városi tisztviselők, segéd- és kezelő-, altiszt és szolgaszemélyzet fizetéséről és családi pótlékáról, valamint a díjnokok viszonyainak, fizetésének és nyugdíjazásának rendezéséről*. Uo., 1912. 19 p., *A polgári biztosok szolgálati szabályzata Ungvár rtv.-nál*. Uo., 1914. 2 p.

⁷⁵ *Bernáth Zoltán beszéde a képviselőház 1906. évi dec. 6-án tartott ülésében*. Ungvár, 1906. 8 p., Margócsy Aladár: *Hazafias beszéd*. Uo., 1911. 6 p., *Ötven év. Az „Ung” társadalmi hetilap 50 éves fennállásának jubileumi száma. 1863–1912*. Uo., 1912. 36 p.

⁷⁶ *Tabódy Jenő: Ung vármegye 1867–1892*. Ungvár, 1892. 18 p., *Pannonhalma a multban és napjainkban*. Uo., 1913. 55 p.

⁷⁷ *Scheffler János: VIII. Sándor pápa és a bécsi udvar*. A vatikáni levéltár okmányai alapján. Ungvár, 1914. VI, 118 p.

⁷⁸ *Fincicky Mihály: Polgármesteri jelentés Ungvár város közállapotáról*. Ungvár, 1909. 381 p.

⁷⁹ *Mazuch Ede: A magyar nő nemzeti hivatása költőink és íróink megvilágításában*. Ungvár, 1908. 24 p.

⁸⁰ *Koszaby János: Kamatkulcs és kamattábla 3%-tól 8%-ig, 1 naptól 184 napig, 1 hótól 12 hóig, 1 koronától 10.000 koronáig. Illetmények vagy évi járandóságok. Betétőkészítési kamattáblák*. Ungvár, 1911. 220 p.

⁸¹ *Magda Sándor: A magyar egyezményes filozofia*. Ungvár, 1914. 122 p.

⁸² *Hegyaljai Kiss Géza: A legdrágább gyűrű*. Prédikáció. Ungvár, 1918. 16 p.

⁸³ *Róza néni legjobb és legújabb szakácskönyve*. Levesek, mártások, főzelékek, pecsenyék, vadhúsok, halak, saláták, tészták, krémekek, befőttek készítése. Ungvár, [1911.] 147 p.

⁸⁴ *Harkai Aladár: Titkár, vagyis mindama szabályok és tanácsok gyűjteménye, melyre a társadalomban a legkülönbözőbb esetekben szükség van*. Ungvár, 1897. 212 p.

⁸⁵ *Dudinszky István: A zene hatása a kedélyre*. Ungvár, 1900. 14 p., *Uő: A zene- és énekművészet*. Uo., 1901. 15 p., *Az Ungvári Dalárda emléklapjai a Kassán 1901. év augusztus hó 15–20. napján tartott országos dalárverseny alkalmából*. Szerk.: Baulovics Mihály. Uo., 1901. 27, 13 p.

⁸⁶ *Melles N. Géza: A Mária-kongregáció vezérkönyve, görög szertartás szerint módosítva*. 2., bőv. kiad. Ungvár, 1912. 86 p., *A püspökszentelés szertartása*. Uo., 1912. 17 p., *Melles Gyula: Egyháztörténelem különös tekintettel a gör. kat. egyházra*. Elemi, polgári és felső népiskolák használatára. Uo., 1913. 100 p., *Kis katekizmus a munkácsi gör. kath. egyházmegye népiskolái számára*. 7. kiad. Uo., 1913. 32 p., *Közép katekizmus a munkácsi gör. kath. egyházmegye népiskolái számára*. 4. kiad. Uo., 1913. 76 p., *Grigássy Gyula: A magyar görög katolikusok legújabb története*. Uo., 1913. 4, 142 p., *Mikita Sándor: Görög szert. katolikus elemi liturgia*. Elemi és felső népiskolák, valamint polgári iskolák használatára. 6. kiad. Átdolg.:

Melles Gyula. Uo., 1914. 80 p., Vargha Gyula Géza: *Katolikus egyháztörténelem, különös tekintettel a görög-kat. egyházra*. Középfokú isk. számára és magánhasználatra. Uo., 1915. IV, 136 p., Uő: *Skizmatikus vitapontok és görög forrásokból merített cáfolataik*. (Apológiai tanulmány.) Uo., 1915. 320 p., Grigássy Gyula: *A lelkipásztorok közigazgatási elmozdításáról szóló Maxima cura decretum rövid ismertetése*. Uo., 1916. 28 p., *Egyházi énekek*. Uo., 1917. 32 p., Fechtel Mihály: *Népkönyvecske a latin vecsernyékre és nyilvános ájtatosságokra*. Uo., 1917. 62. 2 p., Hadzsega Gyula: *Szentírási kánon- és szövegtörténet, tekintettel a keletiekre*. Uo., 1917. 136, [1] p.

⁸⁷ Müller István: *Mit, mennyit és hogyan tanítsunk a kéziügyesítő gyakorlatokból a népiskolában?* Ungvár, 1911. 20, [2] p., Csoma György: *Földrajz az osztatlan népiskolák számára*. 2. kiad. Uo., 1914. 50 p., Volosin Augusztin: *Olvasókönyv a görög kat. népiskolák 3–4. oszt. számára*. Uo., 1914. 291 p., Uő: *Rutén ABC és olvasókönyv*. Uo., 1916. 110 p., Uő: *Olvasókönyv a népisk[olák]. 4–5. oszt. számára*. Uo., 1917. 334 p.

⁸⁸ Kvakószky Bazil: *Talpra magyar[!]* Színmű. Ungvár, 1910. 36 p., Holozsnyay Tivadar: *Akiket megismertek*. Színmű a magyarországi ruthének életéből. Uo., 1917. 80 p.,

⁸⁹ *Ungvári emlék*. Az ungvári kir. kat. főgimnázium 300 éves fennállásának emlékkönyvén. 1613–1913. jún. 11. [Összeáll.: Dudlinszky István]. Ungvár, [1913]. 20 p. [ill.], Fenczik István: *A műélvezetről*. Felolvasás. Uo., 1918. 15 p.

⁹⁰ Hodinka Antal: *Adalékok az ungvári vár és tartománya és Ungvár város történetéhez*. Ungvár, 1918. 101 p.

⁹¹ Fenczik Jenő: *Az ungmegyei folyónégyszög*. Ungvár, 1918. 55 p., 1 t.

⁹² Dudlinszky István: *A zeneművészet esztetikai hatása*. Ungvár, 1904. 16 p.

⁹³ Szulincsak László: *Mikor történt a kárpátalji rutének betelepülése hazánkba?* Ungvár, 1918. 58 p.

⁹⁴ Hadzsega Bazil: *Lénytan – ontologia*. Ungvár, 1903.

⁹⁵ Fülöp Árpád: *Költemények*. Ungvár, 1911. 108, 4 p., Vidor Marci: *Apasok*. Drámai játék. (Faragó Rezső eszméje nyomán.) Uo., 1912. 13, 3 p., Vidor Marci: *Liliumkehely*. Versek. Uo., 1913. 95 p., Balázs Podluzsányi Zsigmond: *Antikrisztus versei*. Uo., 1914. 93, 3 p., Magyar Bálint: *Katonák*. Új versek a háborús időkből. [Bánó József címlapjával.] Uo., 1917. 96 p., Namiszlov Károly: *A táborban*. Korkép. (Jelenet.) Uo., 1917. 15 p.

⁹⁶ *Imák a főgimnázium r. k. ifjúság számára*. Ungvár, 1912. 29, [1] p., Szémán István: *A keresztény katolikus egyháztörténelem elemei, különös tekintettel a görög egyház történetére*. Népiskolák, polgári és felsőbb népiskolák használatára. Uo., 1912. 76 p., Kizák Joan: *A szertartásmenet rövid tankönyve*. Ford.: Szémán István. Uo., 1912. 110 p., Szabados Mihály: *Parásztász, nagy és kis temetés rendje*. Uo., 1917. 81 p.

⁹⁷ *Szabályrendelet a vármegyei alkalmazottak, valamint azok özvegyeinek és árváinak ellátásáról*. Ungvár, 1914. 86 p., *Az ungvári törvényszék visszaállítása ügyében hozott határozat*. Kiad.: Törvényhatósági Bizottság. Uo., 1914. 20 p., Balassa Sándor: *Bélyegilletékmutató az igazságszolgáltatás intézményeit igénybevevő és a kir. bíróságok személyzete számára*. Uo., 1917. 73 p.

⁹⁸ Antal Miklós: *Örök érzés, múlt századok*. A Gyöngyösi irod[almi]. tára. 1911. márc. 4-iki ülésén felolvasott székfoglaló értekezés. Ungvár, 1911. 22 p.

⁹⁹ *Az Ungvári M. Kir. Főerdőhivatal szakkönyvtárának címjegyzéke*. Ungvár, 1917. 26 p.

¹⁰⁰ *Gróf Széchényi Lászlóné Remetevasgyári Faipartelepe... árjegyzék[e]...* 1913. Ungvár, 1913. 12, 1 p.

¹⁰¹ *Ungvár rtv. házi pénztárának és a házipénztár által kezelt alapítványoknak zárószámadása*, 1915. Ungvár, 1916. 68 p.

¹⁰² *Petőfi ungvári emléktáblájának leleplező ünnepe 1911. okt. 15-én*. Ungvár, 1911. 24 p.

¹⁰³ Rákosi Zoltán: *Kacagjatok csak*. Költemények. Ungvár, 1911. 96 p., Uő: *Frisz barázdák régi ugaron*. Uo., 1914. 120, [1] p.

¹⁰⁴ Lichtenstein Hillel: *Maskil El Dal*. Ungvár, 1867–1871. [Négy kötet. Erkölcsei prédikációk és politikai napi kérdések fejtegetése.], Mészáros Károly: *A görög kath. egyház jogosultsága a vallási alapítványokban*. Uo., 1872., Beregi (Buza) Sándor: *Az élet titkai*. Uo., 1876., Roskovics Ignác: *Moralis*. Uo., 1877., Melles Emil: *A görög katolikus egyház szertartásainak értelmezése*. Uo., 1878., *Aranyaszájú Szent János atya szent és isteni liturgiája*, vagyis az *Ujszövetség vérontás nélküli szent áldozat bemutatásának rendje, kiegészítve több oltári imával és egyházi énekkel*. A magyar ajku görög szert. karth. lelki épülésére. Uo., 1882., Feszatory József: *A zsidók szertartásai és szokásai*. Uo., 1889. [A munkát Medici Pál írta olaszul, a ford. a tisztá jövedelmét a Munkács-egyházmezei Tanítók Leányárva-intézetének ajándékozta], Mikita Sándor: *Urnapi beszéd, Török Hermin grófnőnek ajánlva*. Uo., 1888., *A dicseret áldozata*. Görög szertartású katolikus, vagyis óhitű imakönyv. Ford. és összeáll.: Melles Emil. 2., jav. és tetemesen bőv. kiad. Uo., 1890., 3. kiad.: Uo., 1891., Novák Lajos: *Vallásszabadságunk emlékei és jutalmai*. Uo., 1891., O'Reilly A.: *A colosseum vértanui*. Képek a római amphitheatrumból I. Apostoli hithirdető, ford. németből: Matyaczko Tivadar. Uo., 1892. [Ismertette: M. Állam 246., 1894. 44. sz.], Saup Vince: *Zsoltárok és Hymnuszok a vasárnapi és ünnepi vecsernyéhez*. Uo., 1895., Sztankaninecz Gyula: *Mária Einsiedeln*. (Svájcz regényes kegyhelye.) Uo., 1901., Vargha Gyula Géza: *Vitatott kérdések*. Uo., 1911. 20 p.

¹⁰⁵ Makay Dániel: *Emlékbeszéd, melyek az 1861-ik évi országgyűlés alatt elhunyt képviselő nagy hazafiaknak, Palóczy László- és gróf Teleky Lászlónak emlékü hálás megszentelésüül Ung megye által máj. 28. és 29. napján tartott gyászünnepélyeken az ungvári ref. templomban elmondottak...* Kinyomatta Ungmegye Bizottmánya. Ungvár, 1861. 29 p., Mészáros Károly: *Ungmegye Tankerületének évkönyve*. Uo., 1871., Hampel József: *Emlékfüzér*. Uo., 1876., Klein Mór: *Valódi és áldicsőség*. Hítszóoklat, melyet ő felsége születésnapján 1870. aug. 18-án tartott. Uo., 1870., *Gyászbeszéd, tartotta bírój*. *Eötvös József emlékére 1871. febr. 12-én rendezett isteni tisztelet alkalmával*. Uő. Uo., 1871., Uő: *A korona dísz és fénye*. Templomi beszéd, ő felsége születése napján. Uo., 1871., Uő: *Templomi beszéd, melyet Gizella főhercegasszony ő felsége esküvője alkalmából 1873. ápr. 19-én mondott*. Uo., 1873., Drohobeczky Gyula: *A hajdú-dorogi papválasztás 1887. évi április 20. Uo., 1887., Kaminszky Géza: Emlékalbum*. Uo., 1894. [A helyi tanítóképző intézet száz éves történeté.], Melles Emil: *A Szent Carit-Társulat és annak irodalmi iránya*. Uo., 1896., Budai István: *Az Ung Vármegyei Általános Néptanító-egyesület harmincéves története. 1897–1909*. Uo., 1910. 155, 5 p., Mikita Sándor: *Jelentés az ungvári gör. k. papfővántézet 1895–1896. évi állapotáról*. Uo., 1896., Matyaczko Tivadar: *Poroszországi emlékek*. Uo., 1900. [Klly. a „Görög Katolikus Szemlé”-ből.]

¹⁰⁶ *Orosz beszédek*. Oroszból ford.: Fincicky Mihály. Ungvár, 1871. [Két kötet. Turgenjev Iván, Kukulnik Nesztor, Sollogub gróf és Puskin Sándor beszédei.], Werfer A.: *Az irgalmas nővér*. Elbeszélés. Ford.: Beregi Sándor. Uo., 1876. 166 p., Kovássy Elemér: *Apró történetek*. Uo., 1894. [Ismertette: Fővárosi Lapok 127. sz.], Szamota István: *Verssek*. Uo., 1895. [Ismertette: Vasárnapi Ujság 25. sz.], Vidonyi József: *Ungpartról*. Elbeszélések. Uo., 1897., Mocsáry Miklós: *Husvétli album*. Elbeszélések rajzokkal. Uo., 1898., Szamota István: *Antoinette*. Verssek. Uo., 1898. [Ismertette: M. Kritika 9. sz.], Vidonyi József: *Boros emberek*. (Iglófüredi emlék.) Uo., 1899., Csehov: *Tarka históriák*. Ford.: Zsatkovics Kálmán. Uo., 1903., Usz Irén: *Egy leány meséi*. Uo., 1910., Zombory Dezső: *A zsúrleány*. (Monológ.) Uo., é. n.

¹⁰⁷ Lewandowski István: *A szülőföld vagyis a földisme tananyagának óránkénti tárgyalása a népiskola III. osztályában*. Az Ung-beregmezei Római Kath. Néptanító Egyesület által jutalmazott pályamű. Ungvár, 1893., *A földrajz az iskolában és az iskolán kívül*. Koszorúzott pályamű. Stauber Antal után ford.: Schürger Ferenc. Uo., 1889., Kardos Ignác: *Földrajzi előfogalmak és Ung vármegye földrajza. Az elemi népiskolák III. osztálya számára*. Az Ungmegyei Általános Tanítóegyesület által jutalmazott pályamű. Uo., 1885. 2. kiad.: Uo., 1889., 3., átdolg. kiad.: Uo., 1891., 4. kiad.: Uo., 1894., Volosin Ágoston: *Magyar ABC és*

olvasókönyv. Uo., 1907., Sükösd István: *A földrajz alapfogalmai, kapcsolatban Ung vármegye földrajzával. Az ungmegyei elemi népiskolák III. és IV. osztálya számára.* Ungmegye és Ungvár térképével a szöveg közé nyomott 4 ábrával. Uo., 1899. [Két kötet.]

¹⁰⁸ Kentzler József: *Gleichenberg (Steierországban) fürdőhelyének rövid vázlata különös tekintettel tájviszonyai, belberendezése és gyógyhatására.* Ungvár, 1885. 52 p., Weiszberg Zsigmond: *A házasságról.* Egészségtani csevegés Uo., 1888., Novák Endre: *A közegészség mint közgazdasági tényező az államéletben.* Uo., 1893., Russay Gábor Lajos: *A magyar fürdők nemzetgazdasági kérdése.* Uo., 1902., Uő: *Szobránicz gyógyfürdő.* Uo., 1902.

¹⁰⁹ *Ungmegyei naptár, Ungvári naptár, Szent Kereszt naptára.* Szerk.: Melles Emil. Ungvár, 1893 óta.

¹¹⁰ Ember János: *Humanismus az iskolai nevelésben.* Uo., 1889., *Pápaszem nélkül.* Uo., 1891., Zivuska Jenő: *A megreformált akadémia.* Paed[agógiai]. tanulmány a felső erdészeti oktatás köréből. Uo., 1906.

¹¹¹ Bornemisza Zoltán: *Gazdasági állatgyógyászat.* Ungvár, 1889., Pálfi Lajos: *Okszerű méhészet kézikönyve kérdésekben és feleletekben.* Képezdei, népiskolai és magánhasználatra. A szöveg közé nyomtatott ábrákkal. Uo., 1894., Walló Albert: *Hazánk selyemtenyésztése és selyemipara.* Uo., 1913. 64 p.

¹¹² Mészáros Károly: *Ungmegye szabályrendeletei.* Ungvár, 1868., Finciczky Mihály *Ungvár rendes tanácsú város polgármesterének a képviselő testület elé terjesztett Jelentése a városi hatóság 1891. évi működéséről és a város vagyoni állapotáról.* Uo., 1892., Tamássy József: *Város és vármegye.* Uo., [1904.]

¹¹³ Mitrák Sándor: *Orosz-magyar szótár.* Ungvár, 1881–1884. [Két kötet.], Szabó Ermény (Eumén): *Egyházi szláv nyelvtan.* Uo., 1894., Volosin Ágoston: *Gyakorlati kisorozt (rúthen) nyelvtan.* Uo., 1907.

¹¹⁴ Horváth János: *Ungmegye monographiája.* Ungvár, 1872. [Két füzet.], Lehoczky Tivadar: *Bereg vármegye monographiája.* I–III. kötet. Uo., 1881–1882. [I–II. kötet: Általános rész; III. kötet: Különös rész.] 459, [4] p., 3 t.; 501, [7] p., 860, [10] p., 2 kihajtható mell. [Ismertette: Századok 1882.]

¹¹⁵ Faragó Lipót: *Adalékok Ung megye vízi viszonyaihoz.* Ungvár, 1883., Schürger Ferenc: *Nansen északarki expedíciójáról.* Uo., 1899.

¹¹⁶ Kubowich Gáspár: *A munkás kérdés memoranduma.* Ungvár, 1890. [Ismertette: Budapesti Hírlap 335. sz.], Ember János: *A magyar néptanító anyagi helyzete.* Uo., 1886. 2. kiad.: Uo., 1889.

¹¹⁷ Spiller Ödön: *Kísérleti boncztan az adóra, jövedékre, szabályra és írásbeli dolgozatra.* A szakvizsgára készülő m. kir. pénzügyőrség számára. Ungvár, 1899., Tamás Endre: *Az általános kereskedelmi könyvitel oknyomozó elmélete...* Uo., 1894.

¹¹⁸ Mocsáry Miklós: *Hogyan bánjunk könyveinkkel?* Utmutató az összes könyvkedvelők[nek], könyvgyűjtők[nek], könyvtárlajdonosok[nak], valamint magánosoknak. Ungvár, 1899. [Hasznos könyvek I.], (Szántay) Szémán István–Karub Pál: *A három szent püspökről nevezett ungvári növendékpapság egyházirodalmi iskolája könyvtárának könyvjegyzéke.* Uo., 1900.

¹¹⁹ Zimányi József: *Magyarai István.* Ungvár, 1888.

¹²⁰ Zimányi István: *Báróczy védelmezett magyar nyelve (az ungvári kath. főgymnasium értesítőjében).* Ungvár, 1889.

¹²¹ Danielovics Kálmán: *Homeros világa két éposza alapján.* Ungvár, 1886. [KlNy. az ungvári főgymn. értesítőjéből. Ismertette: Egyetemi Philológiai Közlöny.]

¹²² Hajnal (eredetileg: Weisz) Soma: *Az áruszállítás határozmányai.* A M. Kir. Államvasutak által kiadhatásra engedélyezve. Ungvár, 1892.

¹²³ Mészáros Károly: *Az ungmegyei takarékpénztár szervezete s alapszabályai.* Ungvár, 1865.

¹²⁴ Miskovits István: *Kivonat a nyilvántartási utasítás II. részéből.* Tartalékállományú havidíjasok. 1891. A cs. és kir. közös hadügyminiszteriumnak 1888. máj. 24-én kiadott 1740. praes. számú magas rendeletével engedélyezett szakmunka. Németből fordítva. Ungvár, 1889.

¹²⁵ Mocsáry Miklós: *Villamos csengők berendezése lakásainkban*. Ungvár, 1899. [Hasznos könyvek IV.]

¹²⁶ Krompaszky Ignác: *Földrajzi előfogalmak és Ungmegye földrajza*. Az elemi népiskolák III. oszt[álya]. szám[ára]. Ungvár, 1855. 48 p., Pály Ede: *Krisztus Urunk hét szava a kereszten*. Nagybőjti beszédekben. Uo., 1876., *Átszámítási táblázat a hektoliter-fokokban kifejezett szeszmenyiségeknél netto súlyra való átszámításához*. Összeáll. és kiad.: Rednich Gergely. Uo., [1899.], Szabó Albert: *Mezei virágok*. Költemények. Uo., 1903. 148, 2 p., Ifj. Gebé Andor: *Bosnyákország történelme a legrégebbi időtől a magyar fennhatóság alatt*. 1102–1527. Uo., 1908. 229 p., Mácza János: *A modern magyar dráma*. Tanulmányok, jegyzetek. Uo., 1916. 56 p.

¹²⁷ Klein Mór: *Trauungsrede, gehalten bei der Vermählungsfeier des Herrn Julius Schlesinger mit Fräulein Louise Polatschek am 33. Omer-Tage des Jahres 5629*. Ungvár, 1869., Friedliebner Ignác: *Die Symbole des Sukkothfestes und die isr. Allianz. Predigt, gehalten am Schemini-Azereth 5647*. Uo., 1886., Nuszer Lajos: *Kurze Beschreibung der Szolyvaer und Polenaer Heilquellen*. [A szolyvai és polenai gyógyvízforrások rövid leírása. – A tanulmány szerzőjének ford.] Uo., 1899.

¹²⁸ Mikita Sándor: *Institutiones de SS. Patribus quas in usum scholasticum juventutis lycei regioepiscopalis Ungvariensis concinnavit*. Ungvarini, 1890.

¹²⁹ Deutsche Fledermaus. A „Denevér” melléklete. Ungvár, 1868.

¹³⁰ *Kassa-ungvári hirdetőmény lap*. Ellinger ny. 1845–1849. [Ellinger a „Das Kaschauer Kundschafts Blatt” mintájára adta ki lapját, engedély nélkül. A lapban az szerepelt, hogy Ungváron jelenik meg, ott cenzúráztatja. A Kassai Helytartótanács utasította Ellingert, hogy Kassán cenzúráztassa. Egyetlen példány sem maradt fenn belőle.], *Kárpáti Hírnök*. Társadalmi, népgazdasági s közhasznú ismeretek közlönye. Szerk.: Mészáros Károly. Jäger ny. I. évf. 1–42. sz. (1861.), *Ungvári Közölny*. Ellenzéki politikai vegyes tartalmú hetilap. Szerk.: Kende Péter. I. évf. 1. sz. (1867. jún.)–(XLIII. évf. 242. sz., 1921. nov. 5.). Szünetelt: 1870–1880 között, *Ungvári Hírlap*. Szerk.: Mészáros Károly. I. évf. 1. sz. (1867. júl. 1.), *Ung*. Politikai s vegyes tartalmú hetilap. Fel. szerk.: Bánóczy Ferenc. I. évf. 1. sz. (1867. okt. 10.)–(LVII. évf. 5. sz., 1919. febr. 2.), *Magyar Kárpát*. Melléklet az orosz Kárpáthoz. A magyarországi görög-katolikusok s kiválóan az orosz ajkúak érdekében vegyes tartalommal. Szerk.: Homicskó Miklós. I. évf. 1. sz. (1875. ápr. 12.)–III. évf. 4. sz. (1877. jan. 26.), *Ungvár*. Helyiérdekű, társadalmi és közgazdasági hetilap. Szerk.: Jovanovits János. I. évf. 1. sz. (1880)–III. évf. (1882/1883.), *Kelet*. A magyarországi görög katolikusok érdekeit képviselő hetilap. Szerk.: Drohobeczky Gyula. I. évf. 1. sz. (1888. jan. 10.)–XIV. évf. 39. sz. (1901.), *Kárpáti Lapok*. Egyházi, tanügyi és társadalmi hetilap. Szerk.: Romanecz Aladár. Jäger ny. I. évf. 1. sz. (1895)–IX. évf. 51. sz. (1903.), *Görög Katolikus Szemle*. Egyházi, tanügyi és társadalmi hetilap. Szerk.: Kaminszky Géza. Kiad.: Szt. Bazil Társulat. Mutatványszám: I. évf. (1899. dec. 24)–XIX. évf. 52. sz. (1918.). Szünetelt: XI. évf. (1910. jún. 5–26.), *Ung vármegye hivatalos lapja*. Szerk.: Bánóczy Béla. I. évf. 1. sz. (1903. júl. 2)–(XXIII. évf. 13. sz., 1944. jún. 29.). Szünetelt: XVI. évf. 39. sz. (1918. szept. 26.)–(XVIII. évf. 1. sz., 1939. ápr. 6. között), *Határszéli Újság*. [I. évf. 1908.]–(XXIII. évf. 19. sz., 1930. máj. 11.). A leírás alapja: I. évf. 18. sz. (1908.)

¹³¹ *Ungmegyei Tanügy*. Havi folyóirat. Szerk.: Talapkovics Emil. I. évf. 1. sz. (1881.)–VI. évf. 12. sz. (1886.), *Magyar Tanítójelölt*. Óvó-, tanítónő- és tanítójelöltek lapja. Havi folyóirat. Szerk.: Dudinszky István. I. évf. 1. sz. (1908. szept.)–V. évf. (1913. jún.), *Görög Katolikus Népiszkola*. A Munkácsyegyházmegyei Gör. Kath. Kántortanító-egyesület közlönye. Szerk.: Melles Gyula. I. évf. 1. sz. (1913. jan.)–II. évf. 10. sz. (1914.)

¹³² *A Cs. és Kir. 2. hadsereg katonalapja*. A leírás alapja: 9. sz. (1914. dec. 11.), a lezárás alapja: 18. sz. (1915.), *Hatvanhatos*. Táborigazság. Kiad.: 66. *Gyalogezred*. I. évf. 1. sz. (1917.)–II. évf. 14. sz. (1918.)

- ¹³³ *Ungmezei Századok*. Történelmi havi folyóirat. Szerk.: Mocsári Miklós. I. évf. 1. sz. (1910. okt. 29)–II. évf. 3. sz. (1911.)
- ¹³⁴ *Szent Alajos Társulat havi értesítője*. Szerk.: Fischer Ágoston. Unio ny. I. évf. (1905. jan.)–V. évf. (1909. dec.)
- ¹³⁵ *Magyar Erdész*. Erdészeti és vadászati szaklap. Szerk.: Imecs Béla. Székely és Illés ny. I. évf. 1. sz. (1901. febr. 20)–XIII. évf. 4. sz. (1913. dec.)
- ¹³⁶ *Svit*. Kiad.: *Szent Bazil Társulat*. Szerk.: Inhátkó György. [I. évf.] 1867. júl. 13–1867?. *Gör. Szer. Kath. Hítség*. Szerk.: Melles Emil, laptul.: Lévay Mária. Lévay ny. [I. évf.] 1887–1897., *Felvidéki Sion*. G. kath. egyházi s irodalmi folyóirat. Szerk.: Mikita Sándor. I. évf. 1. sz. (1889. jan. 15)–III. évf. 26. sz. (1891. dec. 29.)
- ¹³⁷ *Denevér*. Kosmopolitikai, historico-satyricus folyóirat. Fel. szerk.: Turner Ferencz. I. évf. (1867. nov.)–(1880.), *Füles Bagoly*. Humoristico-satyricus hetilap. Szerk.: a Bagoly Társulat. I. évf. 1. sz. (1883. aug. 30)–V. évf. 4. sz. (1887. márc. 3.), *Kacska*. Társadalmi élcslap. Ungmezei Könyvny., I. évf. (1909. júl. 4)–II. évf. 5. sz. (1910.)
- ¹³⁸ *Ungvári színpad*. Szerk.: Vidor Marcz. I. évf. 1–6. sz. (1901.), Ungvári Színházi Újság. Szerk.: Cathry Ferencz. I. évf. 1–23. sz. (1903.), *Színház*. Szerk.: Gáti József [et al.]. I. évf. 1–28. sz. (1911.), *Mozi*. Mozcsozínházi élcslap. Fel. szerk.: Bobulsky Antal. Földesi ny., I. évf. 1–6. sz. (1912.)
- ¹³⁹ *Elemi népiskolai értesítőkönyvecske*. Ungvár, [1911–1920.]
- ¹⁴⁰ Fráter A.: „*Úgy legyen*”. Prolog. Beregszász, 1898. 34 p.
- ¹⁴¹ *Lelki öröm. Magyarul*. [Magyar–héber bilingvis kiadvány.] Ford.: Lövy Herman. Beregszász, é. n. 126 p.
- ¹⁴² Romanecz Aladár: *Néhány szó a keresztény szocializmusról*. Beregszász, 1915. 75 p.
- ¹⁴³ *A beregi ev. ref. egyházmegyei „Lelkés-egylet” könyvtárának jegyzéke*. Beregszász, 1886. 49, 3 p.
- ¹⁴⁴ Kiss Mózes: *Pacsirta költemények és tiszaháti népdalok*. Beregszász, 1905. 108, [1], 59, [2] p.
- ¹⁴⁵ Sipos Zsigmond: *Borzsova monographiája*. Beregszász, 1911. 290, [16] p., 12 t.
- ¹⁴⁶ Gallé Tamás: *A szepesi fehér leány*. Történelmi dráma. Beregszász, 1910. 2, 90 p.
- ¹⁴⁷ Matavosvsky Béla: *Tolnamegye tanügye*. Statistikai táblázatokkal. Beregszász, 1886., Halász Ferenc: *Bereg-vármegye népoktatásügye 1876–1886. években*. Uo., 1887., Rhédei János: *Földrajz*. A Bereg-vármegye elemi népoklak III. osztályú tanulói számára. A rajzoltatott és utaztatott módszer, az összetevő és elemző tanulók követelményeinek megfelelően. Képekkel ellátta: Árvay-Bonaventura. A szöveg közé nyomott hat térképpel. Uo., 1891., Ormay Sándor: *Gymnasiunai láz Beregszászon*. A beregszászi középiskola kérdése iránt érdeklődőknek figyelmébe ajánlva. Uo., 1894., Könye Nándor: *Betürendes segédkönyv a magyar helyesíráshoz*. Uo., 1898.
- ¹⁴⁸ Szini Péter: *Temetési énekek*. Beregszász, 1892., Uő: *Sírvirágok...* Uo., 1893. [Sírnál mondott versek, beszédek és énekek.], *A „Bereg” története 1874–1896*. Uo., 1896. [Az azonos című lap monográfiája.], Rhédei János: *A Bereg-vármegyei magyar közművelődési egyesület 12 évi működése*. Uo., 1896.
- ¹⁴⁹ *Emléklapok főtiszteletű Révész Bálint tiszántúli ev. ref. egyházkerületi püspök úrnak a Beregi Egyházmegyében 1884. év nyarán tett hivatalos egyházlátogatásáról*. Naplójából összeáll.: utitársra, Peterdy Károly. Beregszász, 1885. 104 p. [Ismertette: Prot. Egyházi és Isk. Lap 46. sz.], Szentimrey József: *A beregi ev. ref. egyházmegye 1901–1904*. Beregszászban tartott köz- és bírósági gyűléseinek jegyzőkönyvei. Uo., 1901–1904. [Összesen hét füzet.], Uő: *Egyházi beszédek*. Uo., 1903.
- ¹⁵⁰ Janka Sándor: *Válogatott művei*. Beregszász és Munkács, 1891. [Két kötet: I. Öt elbeszélés, II. Vértanú és szent. Színmű öt felvonásban, valamint versek. A színmű a Magyar Tudományos Akadémia karácsonyi pályázatán dícsretben részesült.], Reisman Henrik: *Verse*. Beregszász, 1899.

¹⁵¹ Feleki Mór: *Az élet és egészség rendszabályai*. Beregszász, 1879., Uó: *A pálinka ital kártékonyága*. Uo., 1883. [A szerző ez utóbbi művének tiszta jövedelmét a Bereg vm.-i közművelődési egyletnek adta.]

¹⁵² Rhédei János: *Beregvármegyei Casino könyvtára*. Beregszász, 1902.

¹⁵³ Szikszay Károly: *Néhány szó az adóreformról*. Beregszász, 1893. [Klny.]

¹⁵⁴ *Bereg*. Társadalmi és megyei érdekű hetilap. Szerk. és laptulajdonos 1874-től 1876-ig, 1879-től 1890-ig és 1895-től: Janka Sándor. Deák ny. I. évf. 1. sz. (1874. jan. 1)–(XLV.évf. 11. sz., 1919. márc. 16.), *Beregi Újság*. Társadalmi, vármegyei és közgazdasági érdekű hetilap. Szerk.: Nagy Ernő. I. évf. 1. sz. (1904. júl. 7)–VI. évf. 11. sz. (1909. márc. 12.), *Beregvármegye*. Politikai hetilap. Szerk.: Szegedy Miklós. Szabadság ny. I. évf. 1. sz. (1910. jan. 31)–II. évf. 49. sz. (1911. dec. 4.), *Beregmegyei Hétfői Újság*. Szerk.: Fehér Lajos. Szabadság ny. [I. évf. 1. sz.]–I. évf. 16. sz. (1911.). A leírás alapja: I. évf. 3. sz., *Beregi Hírlap*. Független politikai és társadalmi hetilap. I. évf. 1. sz. (1912. dec. 9)–?

¹⁵⁵ *Bereg vármegye hivatalos lapja*. Szerk.: Nagy Ernő. I. évf. 1. sz. (1903. júl. 2)–(XVII. évf. 6. sz., 1919. febr. 1.), *Pro Libertate*. A Beregszász kebl[elében]. működő Pro Libertate Szabadkőműves Páholy hivatalos közlönye. I. évf. 1–2. [összevont] sz.–7. sz. (1916.)

¹⁵⁶ *Beregmegyei Tanügy*. A Beregmegyei Tanító-Egyesület közlönye. Szerk.: Greizinger István. I. évf. 1. sz. (1885. jan. 1)–XXXIII. évf. 10. sz. (1917. dec. 1.). Szünetelt: XII. évf. 1. sz. (1896. jan.) és 1897. jan. között, *Ugocsai Tanügy*. Az Ugocsaamegyei Általános Néptanító Egyesület hivatalos közlönye. Szerk.: Kellner Fülöp. I. évf. 1–7. sz. (1898.)

¹⁵⁷ *Szünóra*. Lapok a szépirodalom és ismeretterjesztés köréből. Szerk.: Pataky István. Nagy és Sallay ny. Mutatványszám: 1885. máj. 10., [I. évf.] 1. sz.–7. sz. (1885.)

¹⁵⁸ *Új Bereg*. Politikai napilap. Főszerk.: Reisman Simon, fel. szerk.: Kovách Béla. I. évf. 1. sz. (1918. dec. 12)–? A leírás alapja: I. évf. 7. sz.

¹⁵⁹ Máthé Miklós: *Édes hazánkért és királyunkért*. Háborús és egyéb versek. Munkács, [1916.] 124 p.

¹⁶⁰ Várady Endre: *Telekkönyvi tankönyv*. 2. kiad. Munkács, 1911. 288 p.

¹⁶¹ *Munkács rend. tan. város költségvetése az 1913., 1916. évre*. Munkács, [1911–1920.] 22, 25 p.

¹⁶² Sütő Áron: *Senki többet? – Harmadszor! A Gáti és Antalóczi ügy története*. Munkács, 1911. 47 p.

¹⁶³ *Munkács-vár története*. Eredeti adatok alapján játékony célokra összeáll.: Balogh János. Munkács, 1890. 490 p.

¹⁶⁴ Libertiny Jenő: *Hullámok*. Versek. Munkács, 1904. 96 p.

¹⁶⁵ Lehoczky Tivadar: *Munkács város új monográfiája*. Munkács, 1907. 335 p., 3 t., Uó: *A munkácsi vár rövid története*. Uo., 1912. 19 p.

¹⁶⁶ Volkovszky Miklós: *Emlékbeszéd*. Deák Ferenc élet- és jellemrajza. Munkács, 1903. 26, 6 p.

¹⁶⁷ Uó: *Beregmegye és a munkácsi vár 1848-49-ben*. Munkács, 1899. 191 p.

¹⁶⁸ Benjámin Károly: *Költemények*. Munkács, 1912. 23 p.

¹⁶⁹ Tulcsik Ferencz: *Költeményei*. Munkács, 1887., Janka Beregszásznál említett kétkötetes műve, Hoffmann Márton: *Külföld vidor dalnokai*. Költemények. Munkács, 1893.

¹⁷⁰ *Elnöki megnyitó*. Mondotta a Magyar Szent Korona Országainak Vereskeresztgyesülete munkácsi fiókjának 1898. szept. 24-én legfőbb védasszonyunk, megdicsőült Erzsébet királyné gyászolása alkalmából tartott választmányi gyűlésének megnyitójául: Nuszer Lajos. Munkács, 1898. [Klny. a „Munkács”-ból.], Robl Vilmos: *Részvéthangok*. Alkalmi bucsuztató énekek gyűjteménye. Uo., 1890.

¹⁷¹ Simsay Lajos: *Hogyan segítsünk középiskolai tanulóink és tanáraink kedvértbeli sorvadásán? Milyen egységes középiskolában neveljük hazánk szellemi véderejét?* Munkács, 1891. [Ismertette: Egyet. Phil. Közl. 1892.], Szalay István: *Az alkotmánytan tanításának*

népiskolai módszeréről. Uo., 1893.

¹⁷² Lehoczky Tivadar: *Adatok hazánk archaeológiájához, különös tekintettel Bereg vármegyére és környékére.* I. kötet. Az őskortól a magyarok bejöveteleig. Munkács, 1892. 480 ábrával [Ismertette: Századok, Archaeologiai Értesítő, Élet 1893.]

¹⁷³ Xantus Gábor: *Tanulmányút az okkupált tartományokban.* Munkács, 1898.

¹⁷⁴ Traxler László: *Manuale pharmaceuticum...* Munkács, 1892.

¹⁷⁵ Literathy János: *Önuralom.* Szabaduló fegyenczek részére erkölcsi irányú olvasmány. Munkács, 1881. [Ismertette: Prot. Egyh. és Isk. Lap.]

¹⁷⁶ Schick Salamon: *Der Stammbaum der Familie Schick.* [A Schick-család családfája. A tanulmány szerzőjének ford.] Munkács, é. n.

¹⁷⁷ Szalay István–Baudrexler István: *Honfoglalás.* Regényes történeti színjáték. Munkács, 1896. 16 p., Ifj. Kerekes József: *Fogoly és fájczán meg egyéb történetek.* Uo., 1897. 132, 4 p.

¹⁷⁸ Arnhold Nándor [beregzsázi rajztanár]: *A rajzoktatás reformja.* Adalék rajztanításunk emeléséhez. Munkács, 1893. 91 p.

¹⁷⁹ *Munkács.* Társadalmi, gazdasági, szépirodalmi közlöny. Szerk.: Oláh Béla [et al.]. Farkas ny. Mutatványszám: I. évf. (1884. máj.)–(XLVII. évf. 4. sz., 1928. jan. 22.), *Vas Gereben.* Társadalmi, élczes hetilap és polgári közlöny. Fel. szerk.: Hajdu József. I. évf. 1–20. sz. (1888.), *Kárpátalja.* Politikai és társadalmi hetilap. Szerk.: Csomár István. Farkas ny. I. évf. 1. sz. (1889.)–II. évf. 46. sz. (1890.), *Kárpátvidék.* Kiad.: Irodalmi Társulat. I. évf. (1890.), *Munkács és Vidéke.* Társadalmi, szépirodalmi, ismeretterjesztő hetilap. Főszerk.: Tulcsik Ferenc, szerk.: Fenyves Lajos. Farkas ny. I. évf. 1. sz. (1892. szept. 25.)–VI. évf. 33. sz. (1898. aug. 15.), *Beregi Ellenőr.* Társadalmi, szépirodalmi, ismeretterjesztő hetilap. Szerk.: Ferenczy Lajos. Blayer ny. I. évf. 1. sz. (1897. dec. 19.)–II. évf. 13. sz. (1898. márc. 27.), *Munkácsi Hírlap.* Beregmegeyi független politikai hetilap. Fel. szerk.: Katz Sándor. Pannónia Ny. [I. évf. 1905.]–(XVI. évf. 10. sz., 1919. márc. 9.). A leírás alapja: II. évf. 1. sz. (1906. jan. 7.), *Új Magyarország.* A Nemzeti Tanács Munkácsi Hivatalos Lapja. Fel. szerk.: Földes Sándor. I. évf. (1918.) A leírás alapja: I. évf. 5. sz. (1918. nov.)

¹⁸⁰ *Az Állami Tanitók Országos Egyesületének Értesítője.* Időszaki folyóirat. Szerk.: Kozma László [et al.]. [I. évf. 1898]–IX. évf. 1. sz. (1909.) A leírás alapja: II. évf. (1899.)

¹⁸¹ *Postai Szemle.* Postapolitikai és technikai szakközlöny. Szerk. és kiad.: Paulay I. Zsigmond. I. évf. 1–27. sz. (1879.)

¹⁸² Baranyai Gyula: *Polgári iskolai ipartanmühelyeink reformjához.* Nagyszöllös, 1890. 16 p.

¹⁸³ *Töredékek tíz éves emigrationalis élményeimből.* Írta: Dancs Lajos nyug[almazott]. m. k. honvéd-őrnagy. 1848/49-iki honvéd-kapitány. Nagyszöllös, 1890. 97, [1] p.

¹⁸⁴ *Ugocsa.* Helyi érdekű lap. Szerk.: Lator Géza. Mutatványszám: 1885. jún. 28., I. évf. 1. sz. (1885.)–(XXXV. évf. 12. sz., 1919. márc. 23.); *Ugocsa vármegye hivatalos lapja.* Fel. szerk.: Varga János. [1902.]–(XXI. évf. 21. sz., 1944. jún. 29.) Szünetelt., *Nagyszöllösi Hírlap.* Politikai, gazdasági és társadalmi hetilap. Főszerk.: Joannes Viktor, szerk.: Buttykay Menyhért. I. évf. 1. sz. (1907. jan. 10.)–VIII. évf. 31. sz. (1914. júl. 30.); *Ugocsa vármegye.* Szerk.: Simonfalvy Árpád. Victoria Ny. I. évf. 1. sz. (1910. márc. 22.)–III. évf. 14. sz. (1912.); *Ugocsamegye.* Szerk.: Ráthonyi Ákos. I. évf. 1. sz. (1912. ápr. 16.)–III. évf. 30. sz. (1914.)

¹⁸⁵ *Pénzügyőr.* A Magyar Kir. Pénzügy-, Adó- és Vámország közlönye. Fel. szerk.: Spolarich János. Székely ny. [I. évf. 1]–13. sz. (1890. jún. 1.). A leírás alapja: 2. sz. (1890. jan. 15.); *Magyar Kertész.* A községi faiskola, gyümölcsstenyészés, konyhakertészet és mezőgazdaság ügyeit felkaroló közlöny. Szerk.: Bornemissza Zoltán [et al.]. Székely ny. [I. évf. 1. sz. (1890.)]–II. évf. 24. sz. (1891. dec. 15.). A leírás alapja: I. évf. 6. sz. (1890. dec. 15.)

¹⁸⁶ Kóródy Antal: *Költemények Kóródy Miklós öcsémnek.* Huszt, 1902. 20 p.

¹⁸⁷ *A Huszti Kaszinó könyvtárának jegyzéke.* Összeáll.: Komonyi Orbán. Huszt, 1904. 64 p.

¹⁸⁸ Hamvai Erzsébet: *Herczeg Ferenc stílusa és nyelve.* Huszt, 1911. 47, [3] p.

¹⁸⁹ Hamvai Lajos: *A Talabor-Nagyági vízierőművek*. Visói Papp Simon terve és vállalkozása. Huszt, 1911. 24 p.

¹⁹⁰ *Nagyág*. Társadalmi és politikai hetilap. Főszerk.: Hamvai Lajos. I. évf. 1. sz. (1909. nov. 14)–X. évf. 52. sz. (1918. dec. 25.)

¹⁹¹ *Husztii Újság*. Politikai hetilap. Főszerk.: Barna Fülöp, szerk.: Székelyhid József. I. évf. 1. sz. (1905. nov. 23)–VI. évf. 52. sz. (1910.)

¹⁹² *Técső és Vidéke*. Szerk.: Katz Izsó. I. évf. 1. sz. (1903. febr. 15)–IV. évf. 22. sz. (1906.)

¹⁹³ *Öt Koronaváros*. Politikai hetilap. Fel. szerk.: Richter János. IV. évf. 23. sz. (1906. dec. 6)–VI. évf. 15. sz. (1908. jún. 12.)

¹⁹⁴ *Técsői Hírlap*. Független újság. Fel. szerk.: Bárány László. Megj.: *Máramarosi Független Újság* Ny. I. évf. 1. sz. (1908. nov. 22)–VII. évf. 31. sz. (1914.)

¹⁹⁵ *Visó és Vidéke*. Társadalmi, közgazdasági és szépirodalmi hetilap. Szerk.: Cseh Nándor. I. évf. 1. sz. (1896. ápr. 5)–XIX. évf. 16. sz. (1914. júl. 21.)

¹⁹⁶ *Visói Hírlap*. Társadalmi, közgazdasági és szépirodalmi hetilap. Szerk.: Aczél Ödön. I. évf. 1. sz. (1900. márc. 30)–VI. évf. 3. sz. (1905. máj. 8.), majd újra I. évf. 1. sz. (1910. jan. 9.)

¹⁹⁷ *Felsővisó*. Társadalmi, közgazdasági és szépirodalmi hetilap. Szerk.: Tolnay Károly. Schiffmann ny. I. évf. 1. sz. (1906. jan. 1)–VI. évf. 6. sz. (1911. márc. 15.)

¹⁹⁸ *Felsővisói Hétfői Hírlap*. Szerk.: Helios. Schiffmann ny. I. évf. 1–15. sz. (1911.)

¹⁹⁹ Kubowich Gáspár: *Társadalmunk problémái és azok megoldási módja*. Nagy-Kapos, 1886. Nyom. Bp.-en.

²⁰⁰ Összehasonlításul: kizárólag a dualizmuskorban az erdélyi Székelyföld ugyancsak négy vármegyényi területén (Maros–Torda, Csík, Udvarhely és Háromszék vm.) 14 település 67 nyomdáját, illetve nyomdászát számoltuk össze. A könyvkereskedők száma az érintett vármegyék nyolc településén pontosan negyedszáz. A föllelt nyomtatott művek száma mindösszesen 641 kiadvány (egy monográfia és egy kiállítási katalógus számszerűsített könyvészeti adatai nélkül). In: Kis Krisztián Bálint: *Székelyföldi nyomdák, kiadók, könyvkereskedők, újságok, folyóiratok és helyi lapok (1867–1918)*. In: *A Csíki Székely Múzeum Évkönyve XI–XII*. 2015–2016. Csíkszereda, 2016. 89–117. p. [Klly. is.]